Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ний 1921 оной ... 21һээ гарана | № 54 (13678) | 1972 оной мартын 4, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...Р-эй, БУРЯАДАЙ АССР-эй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙН УГТАМЖАДА

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

...агай түбые болбосон түхэлтэй болгохо талаар Хэжэнгэ тосхоной ...редприяти ба эмхи зургаануудай коллективүүдэй үүсхэл тухай

...эй Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе уг... ...агай түбые болбосон түхэлтэй болгохо ...льтурые улам саашадань хүгжөөхэ та... ...алис уялгануудые абаһан Хэжэнгэ тос... ...алшадай үүсхэлые һайшаан дэмжэхэ. ...тосхоной ажалшадай энэ һайн һайхан ...дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулхын тула КПСС-эй райкомуудые, аймгүйсэдкомуудые, предприяти, колхоз, совхоз ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха. Аймагуудай түб бүхэнние болбосон түхэлтэй болгохо талаар тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаха зэргэтэй.

Аймагай түбүүдые болбосон түхэлтэй болгохо, соёл культурые улам саашадань хүгжөөхэ талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулжа байхыень республиканска ба аймагуудай газетэнүүдэй редакцинуудые, республикын телевидени ба радио-дамжуулгын комитедые уялгалха.

...ймагай түбые болбосон түхэлтэй болгохо, соёл культура саашадань хүгжөөхэ талаар Хэжэнгэ тосхоной ажалшадай

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

...й XXIV съездын түүхэ... ...бэринүүдые бэелүүлэн ...агай ажалшад экономи... ...культураяа саашадань ...эрэгтэ нилээд һайн дүн... ...лаа. Хүдөө ажахын ба ...ина продукци үйлэдбэ... ...лжэ, тэдэнние гүрэндэ ...ехэ болоһон байна. ...һуудал байдал ба со... ...һайжаржа байнхай.

...һуурии бүхэнние болбо... ...болгохо, соёл культу... ...хүгжөөхэ хоёр жэ... ...одо аймагай ажалшад ... оролсонхой. Бүхы ...сельскэ Соведүүдтэ ...аар тодорхой хэмжээ... ...лагдажа, Соведүүдэй ... баталагдаһан юм. ...лүүлхэ талаар нилээд ...ри хэгдээ. Аймагай ...нотаг бүхэндэ үйлэдбэ... ...культурын шэнэ объ... ...гэр байранууд олоор ...болоо.

...түб — Хэжэнгэ тосхон ...сон түхэлтэй боложо ...жэлнүүдтэ аймагай ...хамта дээрээ 6950 ...метр талмайтай гэр ...шадай ажаһуудалай ...хангадаг комбинадай ...онной завод, хилээмэ... ...оруулагдамал пекарни, интернат һургуули, Соведүүдэй байшан, автозаправочна станци болон бусад гэр байранууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Городой түхэлтэй олон квартиратай гэрнүүд баригдана. Тосхондо сохэдэн шэнэ үйлсэ, кварталнууд бии болоо. Эндэ хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули нээгдэнхэй. Дунда һургуулиин шэнэ байшангай барилга эхилээ.

Аймагай түб һууринда Хэжэнгын совхоз, тоһоной завод, барилга-заһабарилгын участок, хилээмэнэй пекарни болон бусад предприятинууд оршодог юм. Тэдэнэй коллективүүд юһэдэхи табан жэлэй, мүн 1972 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Үйлэдбэриин түсэб амжалтатай бэелүүлжэ байһанайнгаа ашаар тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, мүн соёл культура саашадань хүгжөөхэ арга боломжо бидэндэ бии болоно. Гэхэтэй хамта энэ талаар нилээд дутагдалнууд бии байһаар. Мүн ажалшадые соёлой, худалдаа наймаанай, медицинын, һуудал байдалай талаар хангаха хэрэг нилээд дутагдалтай.

ССР Союзай, мүн Буряадай АССР-эй 50 жэлэй алдарта ойнуудые угтуулан, бидэнэр, Хэжэнгэ тосхондо ажаһуугшад аймагайнгаа түб һууриннине болбосон түхэлтэй болгохо, соёл культура саашадань хүгжөөхэ талаар иимэ социалис уялгануудые абанабди гэбэл.

1972—1973 онуудай турша соо Хэжэнгэ тосхондо 964 үхнбүүнэй һураха дунда һургуулиин байшан, хамта дээрээ 3900 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, 30 хүнэй һууритай ниитын бани, аймагай библиотекэ, кварталай котельнэ, 150 хүнэй һууритай зунай кинотеатр, аэропортын байшан, 120 хүнэй байрлаха ГПТУ-гай хамтын байра, 100 хүнэй нэгэ доро эдеэлхэ столовотой, «Теремок» гэжэ кафетэй худалдаа наймаанай түб, мүн уһа абадаг дүрбэн колонко болон бусадые барижа, ашаглалгада оруулхабди.

Гагаринай нэрэмжэтэ проспект, Коммунистическэ үйлсэ ба тротуарнуудые асфальтаар хушаха, модо, һөөгүүдые һуулгажа ургуулха, үйлсэнүүдые гэрэлтүүлхэ талаар ехэ ажал хэхэбди. Зохёогдоһон проектын ёһоор Соведүүдэй байшангай дэргэдэхи талмай болбосон түхэлтэй болгогдохо. Аймагай түб һууринда харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые шэнэдхэн заһабарилхабди.

Ажалшадай амаралтын сэсэрлиг ба стадион шэнэдхэгдэн заһабарилхабди, аймагай түбэй үйлсэнүүдтэ 20 мянган модо ба һөөг нэмэжэ тарихабди. Хэжэнгэ голой эрьедэ шунгагшадай амарха талмай түхеэрэгдэхэ, ябаган хүүргэ баригдаха, мүн Хэжэнгэ голой эрье бэхижүүлхэбди.

Аймагай түб һууринай предприяти ба эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэриһөө хүдөө нютагуудай ажалшадые хангалга дулдыдадаг гээшэ. Тиимэһээ эндэхи соёл гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай, медицинын, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албанай хүдэлмэри саашадань һайжаруулха талаар зохихо хэмжээ абахабди.

Тосхоной бүхы гэр ба үйлсэнүүдые, эмхи зургаануудай байшангуудые болбосон түхэлтэй болгохын тулада тэдэнние шэнээр гоёон шэмэглэхэбди.

Тосхоноо санитарна талаар сэбэр болгохын түлөө, мүн ажалшадай санитарна эрдэм дээшэлүүлхэ хэрэгтэ олониитые хабаадуулхабди.

Аймагай түбэй предприяти, эмхи зургаан бүхэнэй коллективүүд энэ асуудалаар өөһэдынгөө тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан байна. Тэдэ хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ, хүдэлмэрилэгшэ бүхэн хабаадалсаха болоно. Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар эмхидхэгдэхэ субботник ба воскресенигүүдтэ хабаадалсажа, тосхондо ажаһуудаг хүн бүхэн хамта дээрээ 60 час соо түлөөһэгүйгөөр хүдэлхэ уялга абаба.

Аймагай түб һууриниие болбосон түхэлтэй болгохын түлөө эндэхи предприяти, эмхи зургаан бүхэнэй, квартал, үйлсэ бүхэнэй, мүн бүлэ бүхэнэй хоорондо социалис мүрысөө эмхидхэхэбди.

Бидэнэр, Хэжэнгэ тосхондо ажаһуугшад, иимэ социалис уялгануудые абаад, аймагуудай түб һууринуудые болбосон түхэлтэй, мүнөө үеын тосхонууд болгохо талаар манай үүсхэлые дэмжэхыень Буряадай республикын аймагуудай түб һууринуудта ажаһуугшадта хандана бди.

Предприяти ба эмхи зургаануудай коллективүүдэй суглаанууд ба аймагай түбэй ажалшадай түлөөлэгшэдэй хамтын суглаан дээрэ энэ уялганууд баталагдан абтаба.

...ликын колхоз, совхозуудай ...өө мяха, һү, үндэгэ худалдаха ...хи кварталай түсэбые хэр ...жэ байһан тухай

...мартын 1-нэй мэдээн ...түсэбһөө гадуур худал... ...барииень оруулалсаад ...процентээр харахада)

	Мяха	Һү	Үндэгэ
...лай	145	129	—
	123	70	—
	112	81	4
	109	66	30
	107	79	—
	79	57	79
	72	69	99
	69	66	10
	63	59	99,2
	51	62	20
	49	69	83
	48	54	140
	48	65	65
...рэй	47	59	41
	45	61	86
	41	73	27
	29	65	35
	25	59	—
	—	110	—
	62	64	89

...оной кварталай дүүрэ... ...рэхэгүй саг үлэбэ. ...гдоһон тоо мэдээн ...рахада, республикы... ...совхозууд гүрэндэ ...үндэгэ худалдаха нэгэ... ...алай түсэбөө хахад... ...дүүлээд байна.

...магууд нёдондоной энэ ...одоо мяха, һү, үндэ... ...ехээр худалдажа. ту... ...даабарие муу бэшээр ...байһые кварталайнгаа ...ор соонь бэелүүлхын ...шангаар хүдэлхэ ... Ушарынь юуб гэ... ...ажахынууд жэлэй ...хоёр һарада 6193 ...15712 тонно һү бэ... ...пунктда оруулһан бай... ...һансахан март һара ...4 мянга шахуу тонно ...тонно һү гүрэндөө ху... ...той болоно бшуу.

...хамта аймагууд янва... ...хахадта бүхыдөө ...тонно мяха бэлэдхэлэй ...һан һаа, февралиин ...хахадта тэрэнээ эрид ...оройдоол 1200 тон... ...улаа. Ингээд ерэхэ... ...һарада мяха абалгаяа ...үүлхэ, 15 хоног бүхэн... ...мянга үлүүтэй тонно мя... ...худалдаха зэргэтэй. ...үхэр мал үбэлдөө олоор ...уулжа, шэгнүүр ехэ... ...тушааха даабаряа олохон ажахынууд мууса дүүргэнэ. Илангаяа Бэшүүрэй, Яруунын, Хяагтын, Сэлэнгын, Хориин аймагууд үхэр мал шахан таргалуулжа, шэгнүүр ехэтэйгээр тушааха даабаряа оройдоошье дүүргээгүй.

Энэ жэлдэ республикын диилэнхи колхоз, совхозуудта малда, илангаяа үнеэдтэ эдюулхэ үбһэ тэжээлэй яһала элбэг, үнеэдэй олоорсо тугаллажа, һү ехээр һааха арга боломжын гүйсэд бии байбашье һаань, гүрэндэ сагаан эдеэ худалдаха, тушааха түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ гэхын аргагүй. Зэдын аймагай ажахынууд нёдондо энэ үедэ 1180 тонно һү бэлэдхэдэй пунктда оруулаад байһан һаа, мүнөө тэрээнһээ 100 гаран тонноор бага һү тушаагаа. Мүнөөшье һү һаалияа улам доошолуулжа байна. Хэрбээ байгша оной январиин хоёрдохи 15 хоногто эндэхид 278 тонно һү худалдаһан аад, февралиин хоёрдохи хахадта оройдоол 242 тонно һү тушааба. Хэжэнгын, Сэлэнгын, Хориин, Хяагтын, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд һү һаалгаяа нёдондоной энэ үеынхиһөө доошолуулхаһаа гадна, кварталайнгаа түсэбые һаял хахадлаад байна. Мүнөөшье үнеэдэйнгээ һү шэмые биратай дээшэлүүлнэгүй.

Энэ үедэ һү һаалиие эрид дээшэлүүлхэ арга боломжын гүйсэд бии байһаниие Захааминай, Ахын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Баргажанай аймагуудай үрэ дүн элитээр гэршэлнэ. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай ажахынууд нёдондо энэ үедэ 645 тонно һү худалдаһан байбал, мүнөө хоёр һарада 974 тонно һү Эхэ орондоо үгөө. Хэрбээ январиин һүүлшын 15 хоногто 239 тонно һү тушааһан һаа, февралиин хоёрдохи хахадтань 290 тонно һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаа.

Зарим аймагуудта гүрэндэ үндэгэ худалдаха, тушааха кварталайнгаа түсэбэй дүүргэлтэшье баһал хангалтагүй. Хурамхаанай аймагай ажахынууд нэгэдэхи квартал соо 30 мянган үндэгэ тушааха аад, оройдоол 8 мянгые, Загарайн аймаг 40 мянганай орондо оройдоо миил 8 мянган үндэгэ бэлэдхэлэй пунктда оруулаа.

Кварталай барагдатар үлэһэн саг соо ажахынууд бүрил габшагай шангаар хүдэлжэ, мяха, һү, үндэгэ гүрэндэ худалдаха даабариие заабол дүүргэхын тула бүхы хэмжээ абаха зэргэтэй.

КОМСОМОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ XXVI КОНФЕРЕНЦИ ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, мартын 3-най үглөөнэй 10 часта Ленинэй орденто гүрэнэй оперо болон баледэй театрай ордон соо комсомолой областной XXVI конференци нээгдэбэ. Республикын комсомолшуудай түлөөлһэн 600 шахуу делегадууд эндэ сугларба.

ВЛКСМ-эй областной XXVI конференциие комсомолой обкомой нэгэдэхи секретарь **М. Маханов** нээбэ. Конференциин хүтэлбэрилхы органууд һунгагдаба. Ехэ хуралдаанай Хүндэлэлэй президиумые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой составтайгаар һунгаха гэһэн дурадхал альга ташалгаар угтагдаба.

Конференциин зүбшэхэ асуудалнууд баталагдаба гэбэл:

ВЛКСМ-эй областной комитедэй тоосоон ба КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар комсомолой областной организациин үмэнэхи зорилгонууд.

Комсомолой областной организациин шалгалтын комиссиин тоосоон.

«Комсомолой прожекторэй» областной штабай хүдэлмэри тухай мэдээсэл.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна пионерскэ организациин республиканска соведэй хүдэлмэри тухай мэдээсэл.

Республикын комсомолшууд болон залуушуулай 1972 ондо бэелүүлхэ социалис уялганууд.

ВЛКСМ-эй областной комитедые һунгалга.

Комсомолой областной организациин шалгалтын комиссие һунгалга.

Конференциин үзэмжэдэ табигдаһан нэгэдэхи асуудалаар ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **М. Маханов**, хоёрдохи асуудалаар — шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **К. Корнеева** элидхэлнүүдые хэһэн байна.

«Комсомолой прожекторэй» областной штабай хүдэлмэри тухай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна пионерскэ организациин республиканска соведэй хүдэлмэри тухай мэдээсэлнүүдые ВЛКСМ-эй райкомой секретарьнар **В. Подлеснов, Л. Нимаева** хэһэн байна.

Тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **В. Леонов**, ВЛКСМ-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **Ю. Парпаев**, ВЛКСМ-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **К. Андреева**, Хориин аймагай Анаагай совхозой ахалагша хонишон **З. Жамсаранова**, Баргажанай леспромхозой модошон **Г. Трифонов**, Гусиноозерскын ГРЭС-эй ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь **Е. Лаврентьев**, Хурамхаанай аймагай. Аргатын совхозой һаалишан **С. Тарасова** гэгшэд хабаадалсаба.

Удаань комсомолой областной XXVI конференциин мандатна комиссиин элидхэл тус комиссиин түрүүлэгшэ **А. Жербаков** хэһэн байна.

Үгэ хэлэлгэн үргэлжэлжэ, сэрэгэй алба хаагша **Г. Петров**, Улаан-Үдын горпромторгын ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь **Л. Петрова**, Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой тракторна бригадын бригадир **К. Сыренов**, ВЛКСМ-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Тугдумов** гэгшэд үгэ хэлэбэ.

ВЛКСМ-эй Центральна Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **Б. Н. Рогатин**, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** гэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд анхаралтайгаар шагнагдаба.

Республикын комсомолшууд болон залуушуулай 1972 ондо бэелүүлхэ социалис уялганууд баталагдаа.

Комсомолой областной XXVI конференци ВЛКСМ-эй обкомые болон областной организациин шалгалтын комиссие һунгаба.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Л. И. Брежнев А. С. Джеллудтэй хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Москвада ерээд байгаа Ливиин Араб Республикын правительственна делегацие толгойлогшо, ЛАР-ай Революционно командованиин Соведэй гэшүүн Абдель Салам Джеллудтэй мартын 2-то уулзаба.

Совет-Ливиин харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал, мүн уласхоорондын гол шухала асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Совет талаһаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков, СССР-һээ Ливиин Араб Республикада байдаг элшэн сайд И. Н. Якушин, Ливиин талаһаа — ЛАР-ай Революционно командованиин Соведэй гэшүүн, Ливиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай начальнигай орлогшо майор Мустафа Аль-Харуби ЛАР-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Юсеф Х. Газла, ЛАР-ай Нэгэдэлэй ба гадаадын хэрэгүүдэй министерствын департаментын директор Махмуд Бакуш гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ ШЕЙХ МУДЖИБУР РАХМАНТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И Брежнев мартын 2-то Бангладешэй Арадай Республикын Премьер-Министр шейх Муджибур Рахмантай уулзаа. Бэеэ дааһан шэнэ гүрэнэй элитэ мэдээжэ ударидагша ба правительствын толгойлогшые Л. И. Брежнев халуунаар амаршалба.

Сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалтай болохын түлөө арюун тэмсэлдэнь Бангладешэй арад зондо Советскэ Союзай үзүүлһэн угаа ехэ дэмжэлгын түлөө Муджибур Рахман үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө.

Хани, халуун оршон байдалда үнгэрһэн уулзалгын үедэ Советскэ Союзай, Бангладешэй Арадай Республикын хоорондохи хани харилсаае, холбоо барисаае саашадань хүгжөөлгын ба бэхижүүлгын асуудалнууд, тэрэшэлэн хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Энэ уулзалгада СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Бангладешэй Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Абдус Самад, СССР-һээ Бангладешэй Арадай Республикада байдаг элшэн сайд В. Ф. Попов, Бангладешэй Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Шамсур Рахман хабаадаба.

(ТАСС).

Хани, халуун оршон байдалда

Багладешэй Арадай Республикын Премьер-Министр шейх Муджибур Рахман мартын 2-ой үдэр Советскэ правительствын хүндэлэлдэ сайлалга хэбэ.

Тус сайлалгада Совет талаһаа нүхэд А. Н. Косыгин Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. А. Кириллин, В. Н. Новиков, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр болон бусад тушаалтад байгаа.

Үдэшэжэ ерэлсэһэн хүнүүд, мүн Бангладешэй Арадай Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Шамсур Рахман Муджибур Рахмантай хамта байлсаба.

Хани, халуун оршон байдалда үнгэрһэн сайлалгын үедэ Муджибур Рахман, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин үгэнүүдые хэлэжэ, хундага үргөө.

(ТАСС).

Хэлсээнүүдтэ гар табигдаа

Промышленна ба бусад барилгануудые бүтээлгээр СССР-эй, Бангладешэй хоорондын экономическа, техническэ харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ, оронойнгоо экономикын тон шухала һалбаринуудые һэргээлгэдэнь Бангладешэй арад зондо тон шухала туһаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээндэ мартын 2-ой үдэр Гадаадын экономическа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитет дотор гар табигдаа.

СССР-эй, Бангладешэй хани харисаан бэхижэг лэ!

Советскэ Союзай, Бангладешэй Арадай Республикын арадуудай хани барисаан бата бэхи, эбдэршэгүй. Иимэ һанал бодол Москва хотын олониитын түлөөлэгшэдэй суглаанда хабаадагшадай үгэнүүд дотор хэлэгдээ.

МГУ-гай ордон соо мартын 2-то сугларагшад Бангладешэй Арадай Республикын Премьер-Министр шейх Муджибур Рахманиие, үдэшэжэ ерэлсэһэн хүнүүдые шанга альга ташалгаар угтан, амаршалба.

Айлшадтай хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Кириллин, СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютин болон бусад президиумдэ һуугаа.

Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов суглаае нээгээд, шэнэ байдал зохёон байгуулха хэрэгтээ ехэ амжалта туйлахыень Бангладешэй арад зондо ниислэлэй ажалшадай үмэнэһөө хүсэбэ.

Хани барисаа байгуулха совет бүлгэмүүдэй холбооной президиумэй түрүүлэгшэ Н. В. Попова Советскэ Союзай ба Бангладешэй арадуудай хоорондын хани барисаанай бүлгэм тогтоохо гэжэ шиидхэһэн үүсхэлшэ бүлэгэй заседани тухай мэдээсэбэ.

Шейх Муджибур Рахман суглаанда хабаадагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, үгэ хэлээ.

Манай оронуудай хани барисаан үдэр бүри бэхижэхэ гээд этигэнэб. Бидэндэ Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ правительствын, бүхы совет арадай үзүүлһэн туһаламжа, дэмжэлгын түлөө тон ехэ баяр баясхалан хүргэнэбди гэбэ.

Бангладешэй арад зонтой хани барисаа бэхижүүлхэ бүлгэмэй Советскэ Союзда эмхидхэгдэһые Муджибур Рахман ехэтэ һайшаагаа. Советскэ Союзай арадуудтай хани барисаа байгуулха бүлгэм Бангладештэ тогтоогдонхой, би тэрэнэй гэшүүниинь болонхойб гэжэ мэдээсэбэ.

Хүндэтэ айлшан үгынгөө түгэсхэлдэ ороной арад зоной үмэнэһөө совет хүнүүдтэ халуун амаршалга, эрхим хүсэлэн дамжуулаа.

Зал соогуур шанга альга ташалгын долгин эбхэрбэ. Суглаанда хабаадагшад: «Хани барисаан! Хани барисаан! Хани барисаан!» гэһэн үреэлэй үгэнүүдые хашхаралдан, хэдэн минутын турша соо альга ташалдаба. (ТАСС).

ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

Хүтэлбэрилхы партийна, Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые һургаха курсын ээлжээтэ хэшээлнүүд КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна дээдэ һургуулида мартын 2-ой үдэр дүүрэо. Курсада һурагшад — союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай ба обкомуудай эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин асуудалнуудые, партийна эмхинүүдэй ажал ябуулгын бусад участогуудые даадаг секретарьнууд — марксистско-ленинскэ теориин ба КПСС-эй политикын, партийна байгуулалтын, социалис экономикые эрдэм ухаанай заабариин ёһоор хүтэлэлгын шухала асуудалнуудые шэнжэлэн шудалба.

КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар И В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. А. Кириллин, И. Т. Новиков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшад Н. И. Савинкин, В. Ф. Шауро, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник А. А. Епишев, «Правда» газетын ахамад редактор М. В. Зимянин, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников, министрнүүд, ВЦСПС-эй, СССР-эй Госпланай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, СССР-эй Наукануудай академиин эрдэмтэд, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Ниитын эрдэмэй академиин ба ВПШ-гай профессорнүүд болон багшанар һурагшадай үмэнэ үгэнүүдые хэлэһэн байна

Эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин, ажахын болон соёлой байгуулалтые партийна эмхинүүдэй зүгһөө хүтэлбэрилгын хэрэг саашадань һайжаруулха асуудалнуудаар курса дээрэ дүй дүршэлөө хубаалдаа.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын тула хэжэ байһан хүдэлмэри тухайдаа КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов, Украинын КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь И. К. Лутак, КПСС-эй Краснодарска крайкомой нэгэдэхи секретарь Г. С. Золотухин, КПСС-эй Горьковско обкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Масленников гэгшэд элидхэлнүүдые хээ.

Курсада һурагшад Москва хотын ба Московско областиин, Ленинград, Киев болон Минск хотонуудай партийна эмхинүүдэй дүй дүршэлтэй танилсаба.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

КПСС-эй райком партийна болон комсомолой эдэбхитэдые нийтын даабари дүүргэхэ дүршэлдэ һургаха, заабари үгэхэ асуудалда анхаралаа горитой хандуулжа байдаг.

КПСС-эй райкомой бюрогой шиидхэбэриин үндэһөөр мүнөө парткомуудай партбюронуудай, мүн ВЛКСМ-эй комитедүүдэй секретарьнарые болон гэшүүдые, партгруппоргнуудые бүлэг бүлэгөөр суглуулжа һуралсал үнгэргэжэ эхилбэбди. Толтойдо болоһон семинарта «Восточные Саяны» колхозой партийна болон комсомолой хүтэлбэрилэгшэд ба эдэбхитэд хабаадаа. Тиихэдэ Тоородо зарлагдаһан һуралсалда Ленинэй нэрэмжэтэ ба «Маяк» колхозуудай партийна болон комсомолой организацинуудай эдэбхитэд сугларһан байна. Иимэ һуралсалда тэрэ багта хүдэлдэг КПСС-эй райкомой гэшүүд заатагүй хабаадалсана.

Эдэ болоһон семинарнуудта хабаадагшадай үмэнэ ажахынуудай парткомой секретарьнар Е. Н. Молонтоев, Б. М. Кырмыгенов, Г. Т. Балдуев гэгшэд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ талаар партийна эхин организацинуудай үмэнэхи зорилгонууд тухай элидхэлнүүдые хэһэн байна. Удаань партийна эхин организацинуудай секретарьнар, партгруппоргнууд ябуулжа байһан хүдэлмэри тухайгаа мэдээсээ. Тиихэдэ партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха асуудалаар мүн лэ горитой хөөрэлдөөн болоһон байна.

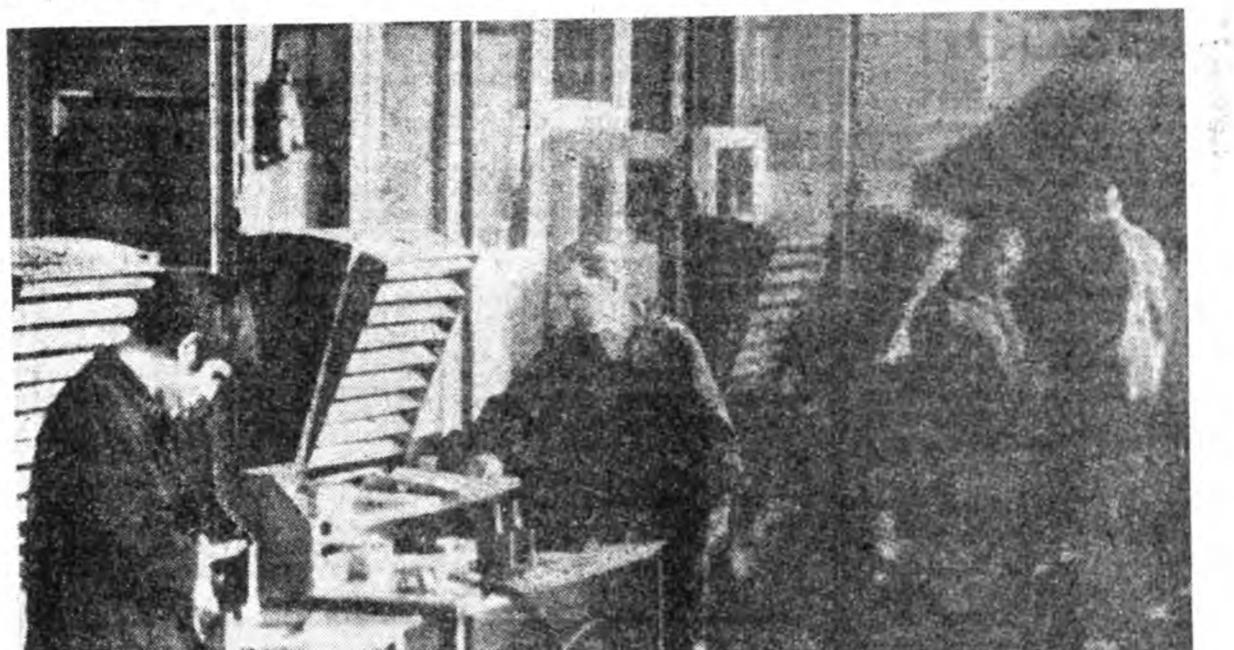
Семинарай эсэстэ партиин райкомой секретарь В. Н. Кузьмин социалис мүрысөө саашадаа улам һайнаар эмхидхэхэ хэрэгые партийна һунгагдамал органуудай зүгһөө хүтэлбэрилхэ онол аргануд тушаа үгэеэ зорюулаа.

Иимэ маягтай һуралсал Жэмһэг, Туран, Түнхэн тосхонуудта һаяар үнгэргэгдэхэ байна. Тиигээд саашадаа гол түлэб иимэ гуримтайгаар партийна эдэбхитэдэй һуралсал квартал бүхэндэ нэгэ дахин эмхидхэхэ гэһэн зорилго партиин райком урдаа табина.

Мүн тэрэшэлэн колхоз, совхозуудай болон предприятинуудай партийна эхин организацинуудай захиргаанай ажал ябуулга хинаха комиссинуудай гэшүүдэй семинар зарлаха гэжэ шиидхэбэри абтанхай, тэндэ зүбшэгдэхэ асуудалнууд тодорхойлогдонхой.

И. ПОЛХОНОВ,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой таһагые даагша.

Бригадын ажалладаг участогта.
С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

КОММУНИСТНУУД—МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ ДЭ...

Хужар, марсаар элбэг Борьёогой талын хони мал таргаласатай, шэмэтэй һайн мяхатай гэжэ республикымнай нютагуудта үнинэй мэдээжэ. Түргэн урасхалта Зэдэ голһоо хойшоо нэмжыһэн тала дайдаар Борьёогой совхозой хэдэн мянган хонид үбэл зунгүй бэлшэн ябадаг.

Адуу малаа гээлтэ хоролтогүй ондо оруулха асуудал совхозой олон тоото малшадай, түбхын түрүүндэ тэндэхи коммунистнуудай һанаа сэдьхэл зобоодогынь эли. Тиимэһээ үбэлжэлгын ерэхын урдахана жэл бүри энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэдэг. Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарын хорёодоор совхозой бүхы коммунистнуудай хабаадалгатай суглаан боложо, малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ асуудал дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн малшад-коммунистнууд, зоотехнигүүд болон бусадшье мэргэжэлтэд малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хүдэлмэриин хэр зэргээр хэгдэжэ байһан тухай тоггоод, дутуу дундануудые элирүүлһэн, тэдэ дутагдалнуудые дары усадхаха зорилгоор үнэтэ дурадхалнуудые оруулһан юм. Малай байранууд шадархи уһа бүлэн гаргадаг водокачка бүхэндэ электронагреватель табиха шухала гэжэ совхозой инженер-коммунист В. Д. Шарипов дурадхаа. Тиимэ түхеэрэлгэнүүдые малай байрануудта тодхоходо угаа туһатай. Һахадааб гэхэдэ бүлэгдэһэн уһан тэрэ дары бүлеэн болгогдодог байна. Малай дал хорёонуудые, хүнүүдэй байха гэр байрануудые түргөөр заһабариха фермэ, отарануудай газаа үбһэ тэжээл буулгаха зорилгоор габшагай үдэрнүүдые соносхохо гэхэ мэтэ дурадхалнууд оруулагдаа һэн.

Суглаанай шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй бага бэшэ ажал хэгдэһэн байна. Малай байрануудта үбһэ тэжээл зөөхэ габшагай долоон хоног совхоздо соносхогдожо, декабриин 1-һээ 7 хүрэтэр ехэ юумэн хэгдээ. Тэжээл зөөлгэдэ хамта дээрээ 22 трактор, 13 машина табигдажа, 14 сомоо гэхэ гү, али 8 мянган центнер тэжээл зөөгдэһэн байна.

Үнгэрэгшэ декабриин һүүл багаар совхозой парткомой заседани боложо, малай үбэлжэлгын ямараар үнгэргэгдэжэ байһан тухай, малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ талаар партийна суглаанай баталан абаһан шиидхэбэринүүдэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Малай үбэлжэлгын ябасые саг үргэлжэ шалгажа байха зорилгоор парткомой гэшүүдтэ, ахалагша мэргэжэлтэдтэ 5—5 һүрэг даалгагданхай. Малшадай дунда нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, ажал хүдэлмэриинь эмхидхэхэ, хйнан шалгаха гэхэ мэтэ асуудалнуудай түлөө тэдэнэр харюусаха зэргэтэй юм. Суглаанай шиидхэбэри дүүргэлтэ болгон парткомой гэшүүд, харюусалгата мэргэжэлтэд даажа абаһан участогуудаараа ябажа, үбэлжэлгын ямараар үнгэржэ байһыень шалгана.

Малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ асуудал гансашье парткомой гэшүүдэй, совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй бэшэ, харин мал дээрэ хүдэлжэ байһан бүхы хүнүүдэй, тэрэ тоодо коммунистнуудай, һанаа сэдьхэл зобоодог байна. Совхозой 2-дохи отделенидэ ажалладаг үнинэй суута хонишон коммунист Г. Л. Рабдаев хүршэнэртөө (ахалагшань Г. И. Шишмарев) туһалхаар шиидээ. Дүршэлтэй хонишон Гасаран Лубсанович хүршэ хонишодтоо ошожо, хонидые яажа зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар туһатай зүбшөөл үгэдэг байна.

— Иигээд хонидой жэгдэрэн хурьгалжа эхилхэдэнь нүхэр Шишмаревой даадаг бригадын хонишодто шадал соогоо туһалха, ерэжэ ошожо байха, мэдэхэ соогоо зүбшөөл үгэхэ хүсэлэнтэйб,—гэжэ нүхэр Рабдаев хөөрэнэ.

Мүн энэ отделениин дүршэлтэй хонишодой нэгэн Б. Г. Гомбожапов Цэдэн-Дамба Бадмаевай отарынхидта, 3-дахи отделениин хонишон Р. А. Жигдоржиев хадаа Даша Эрдынеевэй хонишодто туһалха уялга абаа.

Совхозой парткомой заседани дээрэ, мүн бүхы коммунистнуудай суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ баталагдаһанай ёһоор, үбэлэй үедэ малшадай дунда ябуулагдаха нийтэ-политическэ хүдэлмэри хараалагдаһан түсэбөөр ябуулагдана. Совхозой малшадай культурна эрилтэ хангаха зорилгоор хоёр звено эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнь графигай ёһоор отара, фермэнүүд дээгүүр ябажа, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэһөө гадна, малшадта кино харуулна, һонин номуудые абаашана. Малшадай культурна эрилтэ хангаха нэгэдэхи звенонь лекторһээ, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ болон библиотекарьһээ бүридэнэ. Эдэнэр малшадта ошоходоо санбюллетень, дайшалхы хуудаһануудые гаргадаг, элдэб асуудалнуудаар лекци уншадаг байна. Хоёрдохи звенонь киномеханик болон политинформаторһаа бүридэнэ. Тусхай түхеэрэлгэтэй машинаар гарадаг эдэ хүнүүд малшадта кино харуулхаһаа гадна, орон ёһоогоо, мүн хилын саана боложо байгаа һүүлшын һонинуудые хөөрэжэ үгэдэг. Тэрэшэлэн совхозой отделени бүхэнэй партийна эхин организаци бригада бүхэндэ агитаторнуудые томилонхой.

Үбэлжэлгын үедэ хонишод болон һаалишадай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ асуудалда совхозой партийна организаци саг үргэлжэ һаналаа табижа байдаг. Малшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөө... шалгагдажа, тэрээнэй ... гагдана. Үбэлэй һарай... шадаал һаа, ехэ һү һаах... лөөн эндэхи һаалишад... шаан дэмжэгдэнхэй. ... дэ үнеэдһээ һү һааха ... дэнь дүүргэһэн совхо... шэнэ табан жэлэй хо... дэ бүри дээшэлүүлэгдэ... Хэрбээ үнгэрэгшэ жэл... һөө 2300 килограмм һ... абаа һаа, энэ жэлдэ 25... һү һаахаар шиидэбэ. ... һаалишан Екатерина ... динина бүри ехэ уял... һаалишан байгша ... үнеэн бүриһөө 3500 ... һааха, үнеэн бүриһө... зорилго урдаа табяа... дээшэлүүлээ гэһэн ... магайнгаа бүхы ... адуулагшад болон тугал... һан байна. Тэрэ үүсхал... заседани дээрэ харагд... даа.

И. БАЛ...

Зэдэ.

ХОЛО ОЙГУУР ДЭМЖЭГДЭЭ

— Семен Иванович мэнэ ерэхэ, хүлеэгты,—гэжэ нэгэ хүдэлмэришэн хэлээд үшөө юумэ асуугша аа гү гэһэн хэбэртэйгээр хүлеэн зогсобо.

— Ажалаарнай һонирхоно гүт? Ехэ һайрхажархиха юумэн үгы даа. Шадаха зэргээрээ ажалланабди, даабаряа дүүргэхэгүй ушар маанадта үгы,—гэжэ тэрэ даруугаар хөөрэнэ. Тиигэхэ зуураа боолто, шүрэб мушхана, хэжэ байһан юумэн тухайгаа тайлбари үгэнэ. Тэрэнэй хажууда нэгэ залуухан, янзань хуулиин наһа һаял гүйсэжэ ябаһан хүбүүн зогсонхой, ехэ анхаралтайгаар шагнахынгаа хажуугаар түхеэрэлгэ шэртэн харана. Детальнуудые хойно хойноһоонь абаад, багахан түхеэрэлгэдэ тааруулан үзөөд лэ, зохидоор жэрылдүүлэн табяадхина.

— Заһабарилһан детальнуудаа өөһэдөө шалгадагбди. Николай шалгалта хэжэ байна,—гэжэ үнөөхи хүдэлмэришэн залуу нүхэр тээшэ зааба.

Энэ тэрэ юумэ тухай хөөрэлдэжэ байһаар, хажуудамнай хүнэй ерэһые обёорбогүйбди. Үндэр томо бэетэй сагаан шарайтай хүн хажуудамнай зогсонхой, миһэржэ байба.

— Танилсагты, манай бригадир Семен Иванович Маковей.

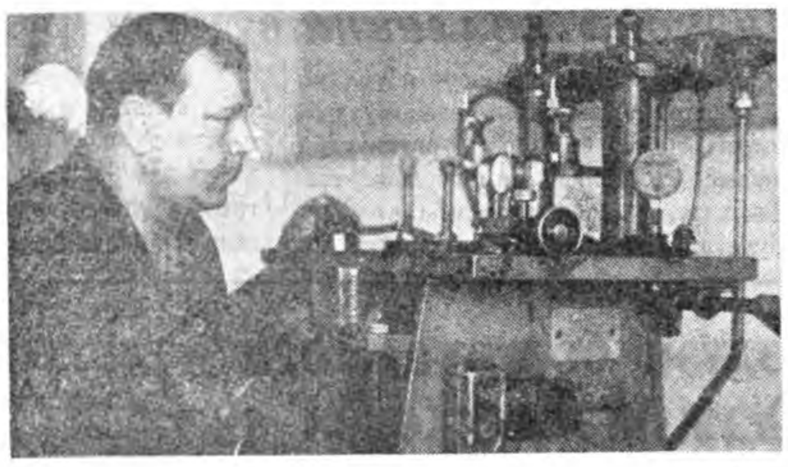
Дизельнүүдэй түлишын аппаратура заһабарилдаг С. И. Маковейн даадаг бригада завод соогоо нэрэ солоёо дурдуулһаар үнинэй юм. Даабаряа холо үлүүлдэг, ажалаа һайн шанартайгаар бүтээдэг. Журам эбдэхэ, ажалдаа хожомдохо гү, али гарахагүй ушар эндэ огто үзэгдэдэггүй. Үдэр бүхэндэ, хэдэн жэлэй туршада таһалгаряагүй нэгэл янзын даабари—түлишын аппаратурын олон тоото деталь, частьнуудые заһабарилдаг. Иимэл даа, тэдэнэй ажал хэрэг тухай юрэнхыгөөр хэлэхэдэ.

Тээд үдэр бүриин юрын ажал өөрын ямар нэгэ илгаатай гээшэ. «Хэжэ, бүтээжэл байһан юумэ бэзэ, бүтэхэ мүрөөрөө бүтэнэ бэзэ, ехэ бодожо үзэхэ юун байха һэм» гэжэ хэлэдэг хүнүүд ушардаг. Иимэ зониие ажалайнгаа «амта» таниһан гэжэ хэлэхээр бэшэ. Харин ёһотойл ажалша хүн хэжэ байһан ажалдаа эдэбхи үүсхэлтэйгээр хандажа, тэрэнээ һонинишье, шэнэ янзынишье болгодог.

Нүхэр Маковейн даадаг бригадын гэшүүд эгээл иимэ зон гэхээр. Тэдэнэр ажалдаа дүршэнхэйбди гэжэ багашье һанаагаа амарнагүй. Шэнэ онол арга шудалан хэрэглэжэ, үдэр бүриингөө ажалые һонин болгожо шадана. «Продукция ОТК-да дамжуулангүйгөөр сэхэ хабсаралгада тушаадаг бригада эндэ ажаллана» гэһэн аржытар бэшээтэй үгэнүүд бригадын эрхим ажалые гэршэлнэ.

Ленинэй ордено локомотив-вагон заһабарилгын завод соогоо суутай гэхэдэ суутай, мэдээжэ гэхэдэ мэдээжэ энэ бригадын, тэдэниие даагша Семен Иванович Маковейн нэрэ һүүлэй үедэ дахинаа дурдагдажа байна. Бригадын гэшүүд партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй танилсажа, өөһэдынгөө дүүргэхэ зорилго тодорхойлхо зуураа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжын бии байһые элирүүлээ һэн.

— Хэдэн хоног бодожо үзөөб. Һүүлээрнь сугтаа хүдэлдэг нүхэртэйгөө тооложо, зүбшэн хэлсээбди. Тиигэжэ 8 часай даабариие 7 час соо дүүргэжэ шадаха байһанаа мэдүүлээбди,—гэжэ Семен Иванович хөөрэнэ.

Бригадир Семён Иванович Маковей түлишын насос шалгажа байна.

Бригадын гэшүүд арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, хүдэлмэриин сагай минуташье мини гээхэгүй, тиигэжэ ажалайнгаа бүтээсые 12,5 процентээр дээшэлүүлхэ, табан жэлэй даабариие 4,5 жэл соо дүүргэхэ уялга абаа. Энэ уялгань техническэ талаараа баримталагдаһан, тодорхойлогдоһон юм. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ шэнэ онол арга хэрэглэгдэжэ эхилээ. 8 часай даабариин 7 часай туршада дүүргэгдэһые хинан шалгахань бэрхэтэй юм. Тиимэһээ бригадын гэшүүдэй тооё 2 хүнөөр үсөөрүүлхэ, сулөө болоһон хоёр хүдэлмэришэниие ондоо участогта эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа. 18 хүнэй дүүргэхэ ажалые 16 хүдэлмэришэд бүтээдэг болоо.

Тэдэнэй уялга абахаһаань хойшо хахад жэлһээ үлүүтэй саг үнгэрбэ. Табан жэлэй түрүүшын жэлдэ һайн үрэ дүн туйлагдаа. Бригада даабаряа үлүүлэн дүүргээ. Арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэжэ, 8 мянган түхэригэй алмалта хэһэн байна. Энээнээ табан жэлые болзорһоонь урид дүүргэхэ жасада оруулаа.

Энэ жэлдэ бригадада дээшэлүүлэгдэһэн даабари үгтөө. Урда жэлнүүдтэ 20—30 аппаратура заһабарилдаг һаа, 1972 ондо 30-31-ые заһабарилха байна. Аппаратура бүхэнэй хэдэн олон часть, детальнуудһаа холбогдодогые хараада абабал, бүтээхэ ажалынь горитой ехэ болоно ха юм. Тиихэдээ хүдэлмэришэдэйнь тоо олошорхогүй, үнөөхи 16 хүн байха.

Семен Иванович Маковей, бригадын үнинэй гэшүүн Михаил Федорович Погорелов республикын габьята урлан нарижуулагшад гэһэн нэрэ зэргэтэй. Эдэ хоёр нүхэд бригадынгаа бусад хүдэлмэришэдые урлан нарижуулгын хэрэгтэ хабаадуулжа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга зам бэдэрэн хэрэглэнэ. Тэдэнэр заһабарилагдаһан детальнуудые шалгажа, туршажа үзэхэ түхеэрэлгэ зохёожо байна. Иимэ түхеэрэлгэдэ туршагдаһан детальнууд хожомоо дизельдэ хабсаргагдахадаа, ямаршье һаадгүйгөөр, һайнаар хүдэлхэ юм. Мүн түлишын насос, халуун ууралай даралта шалгаха түхеэрэлгэ шэнэ, пневматическа аргаар заһабарилагдажа эхилээ.

Мүрысөө үүсхэгшэд арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэжэ, абаһан уялгаяа бодотоор дүүргэжэ байна. Техническэ талаараа баримталагдаһан нормоёо дахинаа хаража үзөөд, аппаратура заһабарилха ажалай гаргашые табан жэл соо 28 нормо-часаар хорооохо гэжэ шиидэһэн юм. Нёдондо тэрэнээ 8,75 нормо-часаар хороожо шадаа. Гадна хэрэглэлһээ гараа гэжэ тоологдоһон зарим детальнуудые дахинаа заһабарилха, шэнэлхэ арга бэдэрнэ. Бригадын гэшүүд хуушарһан детальнуудые заһабарилһанай, материалаа гамтайгаар хэрэглэһэнэй, урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар Буряадай республикын 50 жэлэй ой болотор 32,5 мянган түхэригэй алмалта хэхэ, түлишын 20 аппаратура заһабарилха гэжэ хараалаа.

Бригадын гэшүүд мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлжэ байнхай. Тэдэнэр бэе бэеынгээ дүүргэхэ ажал һайнаар шудалжа, тэрэниiень ямаршье һаадгүйгөөр бүтээдэг болоо. Тиимэһээ ажалайнь бүтээсэ ехэ. Бригадын 6 хүдэлмэришэд продукция тушааха өөрын тамгатай. Үйлэдбэриин түрүүшүүл Федор Андреевич Гуманюк, Леонид Ермилович Леонов, Алексей Михайлович Соснин, ажалда һаяхан абтаһан залуу хүдэлмэришэд Николай Бурдуковский, Николай Водоломов, Виктор Мушаков болон бригадынгаа бусад зарим гэшүүдтэ олон жэлэйнгээ дүй дүршэл дамжуулан үгэнэ.

Үсөөн хүнэй хүсэ шадалаар дээшэлүүлэгдэһэн даабари дүүргэхэдэ, горитой салин хүлһэн алмагдана, ондоошье арьбалалта хэгдэнэ. Мүрысөө үүсхэгшэд табан жэлэй даабариие 4,5 жэлэй туршада дүүргэхэ зуураа, ехэ алмалта, арьбалалта хэхэ гэжэ хараалба. Энэнь тэдэнэй гаргаһан үүсхэлэй нэгэ шухала, экономическа талань болоно.

Нүгөөдэ талань политическэ, хүмүүжүүлгын ехэ удха шанартай. Тэдэнэй һайн үүсхэлэй суу холо саагуур сууряатан, хаа хаанагүй дэмжэгдэнэ. Бригада ажалдаа коммунис ёһоор хандажа, бусад олон хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлээ дээшэлүүлхыень уряалһан бодото жэшээ харуулба. Энэнь ехэ үнэтэй, сэнтэй гээшэ, түрүү дүй дүршэл дабтаха арга олгоно. Заводой олон хүдэлмэришэд нүхэр Маковейн бригадын үүсхэлые һайшаан дэмжээ. Заводой хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэй дүй дүршэлые бусад цехүүд, бригадануудта халан абалсахыень, 8 часай даабариие 7 час соо дүүргэхэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень хүдэлмэришэдөө уряалһан байна.

Суута бригада суудаа хүрэмөөр ажалаа үргэлжэлүүлһээр.

С. БАРДАМОВА.

УРАН ЗОХЁОЛШОД ОРОН... ЕХЭ ҺАЙНДЭРТЭ БЭЛДЭ...

СССР-эй эмхидхэн байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэһөөр уран зохёолшодой бэелүүлхэ зорилгонууд тухай шиидхэбэри СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариат гаргаба.

Энэ шиидхэбэреэ тайлбарилхыень правлениин секретарь М. К. Луконинииe ТАСС-ай корреспондент гуйһан байна.

— Аха дүүгэй холбоо барисаан, совет интернационализм гээшэ ССР Союзай арадуудай сэгнэшэгүй баялиг болоно. «Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл тухай»» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол тиимэ хараа бодолнуудаар нэбтэрэнхэй, эдэнь совет уран зохёолшодой бүтээлнүүд дотор бэелэлээ олохо байха. Манай уран зохёолшод бултадаа шухалын шухала энэ документые тон ехэ баяртайгаар угтаһаниинь элитэ, — гэжэ М. К. Луконин хэлэбэ.

Холбооной секретариат энэ гайхамшаг жэлдэ өөрынгөө бүхы ажал хэрэгые СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн бэлэдхэлдэ зорюулна. Манай ажаһуудаг нацинуудай һэтэнэй бата нэгэдэлэй саанай, аха дүүгэй ... химээр тэмдэглэхын ... бүхы юумэн хэгдэхэ ... шадгай уран зохёолшо... ганууд та, СССР-эй 50 ... зорюулагдаһан сонгол... номуудые хэблэн гарга... дотор ехэ анхарал ...

Манай олон үндэһ... литературые хүгжөөл... нуудта зорюулагдажа, декабрь соо СССР-эй ... шодой холбооной ... пленум зарлагдаха. С... зохёолшодой холбоон ... киин нэрэмжэтэ дэлх... рын институтдай ха... арад — хүнүүдэй ... хани нэгэдэл» гэһэн ... научно-теоретическэ ... үнгэргэхэ юм.

Ойн баярай декада... хоногууд, СССР-эй ... тературын үдэрнүүд, ... ликын уран зохёол... ско тоосоо хэхын ту... республикадаа аяниш... най түсэб дотор ехэ ...

ГУРБАН ҺАРЫН ТУРША СОО ПЛАНЕТЭНҮҮД ШАДАР...

АЛАС ХОЛЫН ЗАМБУУЛИНТАЙ ХОЛБОО БЭЕЛҮҮЛДЭГ ЦЕНТР. (ТАСС). «Марс-2», «Марс-3» гэжэ совет автомат станцинуудай ниидэлгэ үргэлжэлһөөр. «Марс-2» станци мартын 1-дэ тус планетые тойрожо 127 дахин, харин «Марс 3» станци 7 дахин тойроһон байгаа. Февралиин 18-һаа мартын 1 хүрэтэрхи үе соо Марс үшөө 15 миллион километрээр Газар дэлхэйһээ холодожо, мүнөө планетэнүүдэй хоорондын зайнь 259 миллион километр болонхой.

Марсые тойрон ниидэдэг совет хэмэл ододтой радио-холбооной сеанснууд ...гүй хэгдэнэ.

Планетэнүүд шадар... Марсын нюруу ба ... шэнжэлэгдэнэ, тэрэн... раг буулгагдажа, Мар... замбуулинай дайда ... дэнэ.

Совет автомат ... Марс шадар гурбан... ша соо дабшажа ба... үе соо Марс тухай, т... шадархи замбуулин... хай научна тон шу... олон мэдээнүүд абта...

«Марс-2», «Мар... станцинуудай хүдэл... сэбтэ программа дү... тожо байнхай.

Эрдэмтэд хүдөө ажахыда туһал...

ВАСХНИЛ-ай эрдэмтэдэй жэлэй дүн гаргалгы...

«Безостая-1», «Мироновская-808» гэжэ сортнуудые хэрэглэһэнэй ашаар оромнай нёдондо жэл 4 миллион шахуу тонно орооһо таряа нэмэжэ абаһан байна. Эдэ сортнууд намарай шэниисэ таридаг бүхы талмайн 90 процентые эзэлээ «Аврора», «Кавказ», «Мироновская-Юбилейная-50», «Одесская-51», «Днепровская-521», «Харьковская-63» гэжэ шэниисын шэнэ сортнууд бии болгогдоо. Иимэ сортнууд хэдэ хэдэн газарта нютагжуулагдаад, сорт туршалгын участогуудта 80—100 центнер, харин үйлэдбэриин эрхэ байдалда — гектар бүриин 50—60 центнер ургаса үгэнэ.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна хүдөө ажахын академиин академигүүдэй, гэшүүн-корреспондентнүүдэй хүдэлмэриин жэлэй дүн гаргаха хамтын суглаан дээрэ, февралиин 28-да эдэ баримтанууд дурдагдаа.

1971 ондо академиин эрхилһэн научно-шэнжэлгын хүдэлмэриин гол үрэ дүнгүүд, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ... дэмтэдэй бэелүүлхэ ... тухайда ВАСХНИЛ... дент П. П. Лобанов ... хэбэ.

Баян ургаса үгэ... дэ тэсэмгэй намарай ... сортнуудые бии бол... дал урда мэтэ шух... Тиимэ байһыень м... тодоруулаа. Научна ... гаануудай хүтэл... туршалга хэдэг ... директорнүүд үбэл... нуудые тон богон... соо шэнжэлэн шал... тэжээлнүүд ба хү... бусад продукци ... түсэбүүдээ дүүргэл... хынуудта туһалха ... суглаан тэмдэглэб...

СССР-эй мини... В. В. Мацкевич, Е. ...евский, «Союзсель... гэжэ бүхэсоюзна ... рүүлэгшэ А. А. ... КПСС-эй ЦК-гай ... хын таһагые даагш... М. П. Новиков ... даа.

ШАХТЁРНУУДАЙ АМЖАЛТА

Москва шадарай бассейнэй шахтёрнууд жэлэй эхинһээ хойшо 200 мянган тонно шулуун нүүрһэ малтан абаба. Энэнь тэдэнэй энэ жэлэй социалис уялгануудаар хараалагдаһанай табанай нэгэ хуби болоно. Бассейнэй олохон предприятинуудай коллективүүд үбэлэй һарануудта эрхим амжалта туйлаба.

ҮСӨӨХЭН КИЛОМЕТР ҮЛӨӨ

Советскэ Союз эгээл томо Александровское — Томск — Анжеро-Судженск трубопроводой Хойто зүгэй участогта нефть оруулагдажа эхилбэ. Энэ трубопровод Обь мүрэнэй зүүн эрьеые зубшан 800 километр соо татагданхай. Мүнөө барилгашад тус трубопроводой һүүлшын участогта хүдэлжэ байна.

АНТАРКТИДАЙ ТООЛОЛГЫН ТҮБ

Антарктидай совет шэнжэлэгшэд өөһэдын тоололгын түбтэй болохо юм. «Молодёжная» гэжэ обсерваторидо тэрэнэй байшангай барилга эхилээ. Тус обсерватори шэнжэлгын томо баазануудай нэгэн болонхой.

ТЮМЕНЬ. Надым-Пунга гэжэ

Совет орон доторнай

газопроводой трасса дээрэ 200 километртэ лини татагдажа, тэрэнэй 50 километрынь траншейдэ оруулагдаба. Хамтадаа 470 километр утатай энэ газопроводой барилгые байгша оной түрүүшын квартал соо дүүргэжэ, Сибирь ба Ураалай предприятинуудта болзорһоонь урид түлишэ үгэхөөр барилгашад шиидээд, шударгы һайнаар хүдэлжэ байна.

***

МАКЕЕВКЭ. Совет ороной түрүүшын аглофабрикада гаргагдаһан 100-дахи миллион тонно агломерат доменно пеэшэнүүдтэ эльгээгдэбэ. Тэрэ фабрика 1935 ондо Макеевкын Кировэй нэрэмжэтэ металлургическа заводто баригдаһан байгаа.

***

ТЕЛЬШЯЙ (Литвагай ССР). Эндэхи «Мастис» гэжэ трикотажна фабрикада һаяхан ашаглалгада оруулагдаһан цех жэл соо 8 миллион хэһэг хубсаһа нэхэхэ хүсэтэй болохо юм. Үйлэдбэриин 4000 дүрбэлжэн метр талмайтай энэ цех соо мүнөө үеын бүтээсэ ехэтэй автомат түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой.

(ТАСС).

ПОВОЛЖИИН БАРАЙГАР

Юһэдэхи табан жэлэй туршада Астраханска область барайгар ехээр ургуулдаг районуудай нэгэн болохо юм. Уһалагдадаг шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар барайгарай ургаса жэл соо 200 мянган тоннодо хүргэгдэхөөр хараалагдана. Энэнь — мүнөө суглуулдаг ургасаһаань гурба хахад дахин ехэ.

...Астраханьрисстрой» гэжэ шэнээр эмхидхэгдэһэн главкын һалбари болохо оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннонууд область дотор барайгар ургуулха полинуудые бэлдэнэ. Мелиораторнууд барилгын индустриин баазатай гэхэ гү, түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг заводтой. Тэрэ заводынь Поволжын олохон мелиоративна барилгануудые хангадаг.

Астраханска область мүнөөшье барайгар ургуулгын талаар Россиин Федераци соогоо хоёрдохи һуури эзэлнэ. Нёдондо «Коммунар» совхоз гансааран 10 мянга гаран тонно барайгар хуряаһан юм. Долоон жэлэй урда тээ бүхы областьнь эды шэнээн барайгар хуряадаг байһан.

Мүнөө барайгарай тусхай мэргэжэлтэ ажахынууд область дотор байгуулагдана. Барайгарайнь поли даб дээрээ 22,5 мянган гектар, табан жэлэй һүүл тээшэ гурба дахин шахуу ехэ болохо.

ТАСС-ай кор...
Астрахань.

ДОНЕЦКЭ ОБЛАСТЬ. Һаяхан трикотажна бүдэй ...ско фабрикада шэнэ цех ашаглалгада үгтэбэ. Энэ ... жэл соо 60 миллион дүрбэлжэн метр нооһон, торгон, ...таж ба капрон, пумаажан бүд үйлэдбэрилэн гаргаха ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: контролёр Неля Михайловна Б... техническэ хиналтын таһагай начальник Надежда М...на Калистратова хоёр бүдэй шанар шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохр...

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

АЖАЛ ДЭЭРЭ УСАЛТАХА УШАРЫЕ УСАДХАХА

...дэлмэришэд болон бүхы ажал... хуулита эрилтыень гүйсэд ...рэн хангаха тушаа, тэдэнэй ...ли ажаһуудалай эрхэ байдал ...руулха тушаа анхаралаа ...дуулжа байха гээшэ, ажал ...н хуули ёһо, ажалай болон гэ... салгүйгөөр ажаллаха байдал ...аха гурим сахиха асуудалнууд ...ба профсоюзай организацинуу... ...шиидхэхэ гол шухала хэрэгынь ...о гэжэ КПСС-эй XXIV съез... ...материалнууд дотор заагдана. ...нэ эрилтые бэелүүлэн, манай ...публикын колхоз, совхозуудай, ...ажахын ба бэлэдхэлэй пред... ...болон эмхи зургаануудай ...союзай комитедүүд хадаа хү... ...ришэд, алба хаагшад болон ...нтуудай ажаллахада таа... ...атай эрхэ байдал тогтоохо, ...о хамшаграа һэргылхэ талаар ...олон хэмжээ ябуулгануудые ...үлнэ. Энэ асуудалаар проф... ...ай обкомой заседани дээрэ ...най. Ехэ-Нугын совхозуудай, ...ын туршалга-үйлэдбэриин ...ын, Шэнэ Бэрээнэй ба Сэлэн... ...ын заһабарилгын механическа ...удай, «Сельхозтехникын» ...ликанска нэгэдэлэй хүтэлбэ... ...шэд тоосоһон байха юм.

...дца профсоюзай обкомой дэр... гурбан хүнүүдһээ бүридэһэн ...ческэ инспекци хүдэлжэ бай... Эдэ инспекторнүүд өөрынгөө ...ата ажахынууд болон пред... ...тинуудаар ходо ябажа, тэндэ... ...байдалые хинан шалгадаг, дээ... ...ргадаһан хэрэгүүдые бэе... ...лхэ хэрэгтэнь нютагуудтахи ...нуудтэ туһаламжа үзүүлдэг ...ритай гээшэ. Тиихэдэ обкомой ...ээ ажалай гурим сахиха, гэнэ ...гүй ажаллаха байдал хангаха ...ар штатнабэшэ таһаг байгуу... ...хай юм. Тэрэнэй бүридэлдэ ...ческэ 16 инспектор ородог. ...инспекторнүүд мүн лэ аша үрэ ехэтэй ниитын хүдэлмэри хэдэг шуу. Тэдэнэй дундаһаа Захааминай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин инженер Г. Б. Гонгоров, «Бурводстрой» трестын механик Ю. Я. Гаврусевич, Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой механик Ц. Х. Тыхенов, «Межколхозстрой» нэгэдэлэй инженер В. М. Степной, Загарайн аймагай Шэнэ Бэрээнэй заводой фрезеровщик В. С. Курочкин гэгшэд ниитынгээ даабарида тон харюусалгатайгаар хандадаг нүхэд.

Ажалай байдал наринаар сахиха, гэнэ усалгүйгөөр ажаллаха байдал хангаха хэрэг һайжаруулха зорилгоор профсоюзай обком хадаа республикын хүдөө ажахын министерствэтэй хамтаржа, колхоз, совхозууд болон предприятинуудта тус асуудал хинан сахиха тушаалтай инженер-механигуудай, ФЗМК-гай комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй семинар үнгэргэһэн байна. Тиихэдэ Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой дирекциин ба профсоюзай райкомой (директор нүхэр Гылыков, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Раднаев) энэ талаар бэелүүлдэг хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдоһон байна.

Үнэхөөрөө энэ совхоздо хүдэлмэришэдэй ажаллахада таарамжатай эрхэ байдал тогтоохо, усалта аюулһаа, үбшэ хамшагһаа һэргылхэ талаар али олон хэмжээ ябуулганууд саг үргэлжэ бэелүүлэгдэжэ байдаг юм. Энэ асуудалаар совхозой директор тусхай захиралта гаргаһан. Тэрэнэй дүүргэлтые ажал дээрэ гэнэ усалгүй байдал хангаха талаар инженер нүхэр Зимерев нарин нягтаар хинажа байдаг юм. Хүдэлмэришэдэй ажалай байдал харалга хирэ-хирэ болоод лэ үнгэргэгдэдэг юм. Энээниие тусхай комисси ажахын тушаалта мэргэжэлтэдтэй суг хамта эмхидхэнэ. Харалгын үедэ хүнүүдэй хүдэлдэг газарые, тэрэнэй ажалладаг зэр зэмсэгэй, техникын хэр һайнаар заһагдаһыень, ариг сэбэр сахилгыень шалгадаг байна. Тиихэ зуураа хүдөө ажахын техникэ, котельнэ болон оньһото бусад түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэхэ, ашаглаха заабари хэр зэргэ баримталжа байдагыень адаглахатаяа хамта, һургаал заабари үгэдэг гээшэ. Ажал дээрэ аюулгүй байдал хангаха заабаринууд уран гоёор бэшэгдэжэ, ханада няагданхай байха. Иимэ саг үргэлжын хүдэлмэри ажалшадай дунда ябуулжа, ажал тухай хуулинуудые, ажал дээрэ аюулгүй байдал сахиха эрилтэ болон заабаринуудые наринаар сахижа байһанайнгаа ашаар эндэ усал аюул огто ушарнагүй бшуу.

Хүдэриин совхозой дирекциин ба профсоюзай рабочкомой хүдэлмэриин дүй дүршэл тусхайгаа барлагдан хэблэгдэжэ, республикын бүхы колхоз, совхозуудта эльгээгдэнхэй.

Ажал дээрэ усалтаха ушарнуудые усадхаха, ажалай муу эрхэ байдалһаа хүнүүдэй үбшэлхэ ябадалые эрид хороохо, саашадаа ажал дээрэ аюулгүй байдал хангаха хэрэг улам һайжаруулха тухай асуудал обкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Энэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр һайн шэнжэтэй хубилалтанууд үзэгдэжэ эхилээ. Ажал дээрэ усалтаха, гэнтын аюулда орохо ушарнууд һураггүй үсөөрөө, ажал сахиха, ажаллахада таатай зохид эрхэ байдал хангаха хэрэгтэ мүнгэ һомололго, тэрэнээ гаргашалга эли бодо ехэ болоо, Жэшээнь, 1970 ондо 123 мянган түхэригэй юумэн хэгдэһэн байгаа һаа, харин 1971 ондо 402 мянган түхэригтэ хүрөөд байгаа.

Ороохо таряанай продуктнуудай үйлэдбэриин управлениин, «Межколхозстрой» нэгэдэлэй, «Бурводстрой» трестын предприятинууд хадаа дээрэ дурсагдаһан асуудалда тон анхаралтайгаар хандадаг болоо гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ талаар ехэшье, олоншье юумэнүүдые бүтээгээ, ажалшадай элдэб аюулда орохо, гэмэлтэхэ ябадал, хүнэй ажалһаа боложо үбшэлжэ, хүдэлмэриһөө таһарха ушар нилээд үсөөрһэн байна.

Гэхэ зуура үйлэдбэридэхи энэ шухала асуудал газар бүхэндэ адли тэгшэ һайн болоо гэжэ хэлэжэ яашье болохоор бэшэ. Ажал дээрэ хүнэй усалтаха, элдэб юрэ бусын аюулда орохо ушарнууд республика доторнай үшөөл олон үзэгдэһөөр шуу. Үйлэдбэри дээрэ хүнэй гэмэлтэхэ ябадал «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинуудта, «Скототкорм» трестын совхозуудта олон ушарна. Жэшээнь, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинуудта нёдондо үйлэдбэри дээрээ 143 хүн гэмэлтээ. Тэрэнһээ боложо, эдэ хүдэлмэрилэгшэд 3139 үдэрэй туршада ажалдаа ябажа шадаагүй байна бшуу.

Иимэ хуули буса ушар хаанаһаа болооб гэхэдэ, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Довгань, Тюменцев гэгшэд ажал дээрэ гэнэ усал һэргылхэ хэрэгтэ анхаралаа дан һулаар табина бшуу. Тэдэнэр иимэ дутагдал гаргаһан тушаалта нюурнуудта эрилтэ багаар табина, тэдэниие хуулиин харюусалгада хабаадуулнагүй. Нёдондо август һарада, «Россельхозтехника» нэгэдэлэй түлөөлэгшэ предприятинуудаарнь ябажа, али олон дутагдалнуудые элирхэйлһэн байгаа. Теэд тэрэнэй хэһэн ажаглалтанууд саарһан дээрээл үлэнхэй гэхэдэ алдуутай юумэниинь үгы гээшэ.

Улаан-Үдын аймагай «Пригородный», Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын, Кабанскын аймагай Оймороой, Прибайкалиин аймагай «Прибайкальский», Яруунын аймагай Нарһатын, Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозуудта, Загарайн аймагай Шэнэ-Бэрээнэй заводто, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй нэгэдэхи автобазада үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэрилэгшэдэй гэмэлтэхэ ябадал ушарһаар лэ байна. Дээрэ хэлэгдэһэн ажахы болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд профсоюзай обкомой зүгһөө донгодолгодо ороһон байха. Тиигэбэшье байдалаа һайжаруулха гэжэ оролдоогүй байһаниинь тон гэмшэлтэй.

Шэнэ жэлэй гараһанһаашье хойшо элдэб таагүй ушарнууд элирхэйлэгдээ. Зарим ажахынуудта хүдөө ажахын техникэ ашаглаха гурим бүдүүлигээр хазагайруулагдана. Жэшээнь, профсоюзай обкомой техническэ инспекторэй Аргатын совхоздо шалгалта хэхэдэнь 36 автомашинын миин дүрбэниинь техническэ талаараа ашаглажа боломоор байгаа. Харин бэшэндэнь алибаа заһабари хэхэ хэрэгтэй байгаа. Энэ ажахыда автомашина заһабарилха график табигдаагүй, жолоошод тусхай заабари абаагүй байһан. Машинануудай гаражһаа хэды сагта гаража ошоһон, тэдэнэй һөөргөө хэдыдэ бусаһан тухай тэмдэглэл гэжэ байхагүй. Үнгэрхэдөө, олон шофёрнууд машинаяа газаагаа хонуулдаг заншалтай.

Тиихэдэ тус совхозойхид дээдын зургаануудһаа ямаршье зүбшөөлгүйгөөр уһа шэрэхэ, мүн һү шэрэхэ тусхай машинануудаа өөһэдөө мэдээд юрын болгон хубилгажархиһан байха юм. Гадна эндэхи гараж дотор муухай, ямаршье гурим гэжэ байхагүй, тамхи татаха газар, аккумулятор заһаха газар мүн лэ үгы, «КВ» гэжэ котел шалгалтын ямаршье оньһогүйгөөр хүдэлгэгдэжэ байһан байгаа бшуу. Иимэ баримтанууд Гааргын, Хурамхаанай, «Комсомольский» совхозуудта элирүүлэгдэһэн байха юм.

Манай обкомой этигэмжэтэ врач байгша оной февраль һарын эхеэр аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Оронгын отделенидэ шалгалта хэжэ, олон дутагдал элирүүлээ. Цехүүдынь бог шоройгоор даргадашанхай, хүйтэн. Гагнууршадай хүдэлдэг газар вентиляцигүй байгаа. Иимэл муу байдалтайһаань боложо, хүдэлмэришэдэй олоороо үбшэлхэ ябадал үзэгдэнэ. Үнгэрһэн 1971 ондо эндэ үбшэлһэн хүдэлмэришэд 2394 үдэр соо ажалһаа һамшаа.

Оронгын участогай больницын хүдэлмэрилэгшэд энэ предприятида мүртэй ябадагшьегүй байшоо. Теэд тэдэнэй дааһан хэрэгтээ иигэжэ харюусалгагүйгөөр хандадагһаа медицинскэ асуудалаар ямаршье хөөрэлдөөн болодоггүй, санбюллетень гаргагдадаггүй байна. Түргэн туһаламжын бишыхан аптекэшье байхагүй. Больницын главна врач нүхэр Вострикова хадаа өөрөө мэдэжэ, хүнүүдтэ олон хоногой бюллетень үгэжэрхидэг муу заншалтай.

Хүдэлмэриин наһа гүйсөөгүй хүнүүдэй ажаллаха тухай хуули баһал эндэ тэндэ хазагайруулагдана. Энэмнай манай байдалда ехэл таагүй ушар гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй болоно. Саашадаа энэ хэрэгтэ мүн лэ харюусалгатайгаар хандаха эрилтэ табигдаха ёһотой.

Дээрэ хэлэгдэһэн хэдэн баримтануудһаа тобшолол хэхэдэ, ажалай эрхэ байдал сахиха, ажал дээрэ аюулгүй байдал хангаха асуудал хүсэд шиидхэгдээгүй. Профсоюзай организацинууд энэ талаар эрхилдэг өөрынгөө хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, хиналта бэелүүлхэ эрхээ гүйсэд хэрэглэхэ уялгатай. Тиигээл хадаа бидэ үйлэдбэри дээрэхи ажалай байдал һайжаруулжа, хүнэй усалтаха, гэмэлтэхэ, үбшэлхэ ушарые гүйсэд усадхажа шадаха байнабди.

Л. АНЦИФЕРОВ,
хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой секретарь.

...УЛААН-ҮДЫН ...ябриин 50 жэлэй ...рэмжэтэ Про... ...ктдэ ажахын хэ... ...гэлэй магазин ...хан нээгдээ һэн. ...далдан абагшад... ...энэ ехэ зохид. ...магазинда ерэг... ...үхибүүдэй наа... ...айнуудһаа эхи... ...а, хубсаһа угаа... машина, гэрэй хэ... ...лэй элдэб ба... ...нуудые худалдан ...на. Магазинай ...лектив эд бараа... ...нгаа эрьесын тү... ...ые үлүүлэн дүүр...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ...азинай наймаа... ...П. П. Чистяко...

...БАЛДАНОВАЙ фото.

ДАБААНАЙ САANA ДАБААН...

(ЗУРАГЛАЛ)

...шын боро хараан боложо ...а һэн. Хонидшье хорёодоо ...гадаба. Теэд хорёод толгой ...н хайшаа таһаршоо гээшэб? ...эй мориндоо мордожо гара... ...нь, огторгойн одо мүшэд ...-аниб эмнилдэжэ байба. ...н һаб-һаб үлеэнэ. Уданшье... ...абарай хагсуу һалхин хара ...нүүдые туужа асараад, газар ...ри хоёр ниилэшэһэндли бо...

...Викторэй саашаа холодохо бү... ...м харанхы болоно. Дуг... ...ынишье аргагүй. Шанга һал... ...үрхирһэн саһан нюурыень ...бэнэ. Аяар холоһоо лүнхыжэ ...гдадаг хадын бооридо тулажа ...бэ. Тойруулжа шэртэхэдэнь — ...анхы, шагнахадань — абла... ...гүй. Виктор урагша хойшоо, ...э баруулжаа оло дахин ...олбошье хонидоо олоогүй.

...ртээ хооһоор бусаха болоол ...гэжэ сүхэрэнгеэр бодомжол... ...батарнь, хара хээр мори... ...гэнтэ үргэшэбэ... Һүрэг... ...заһарһан хонидоо тингэжэ ...э, всэшэнхэй, даарашанхай, ...шамай үглөөгүүр газаагаа ...ерээ бэлэй.

* * *

...агтын совхозой эрхим хони... Виктор Мункуев дунда зэр... ...ргатай, даруу зантай за... ...гүүн юм. Хонин ажалда та... ...жэлээ ажаллана. Тиихэдэ, ...н жэлэй саада тээ, наймада... ...ласс һаял дүүргэһэн Виктор ...озой директорэй кабинет соо ...рэнь, иимэ хөөрэлдөөн бо... ...һэн.

— За, хаана ошожо һураха, ...орилготой хүмши, хөөрыш!

— Совхоздоо ажаллаха хүсэ...тэй,—гэжэ Виктор тоб бай... ...харюусаа бэлэй. Совхозой ди... ...ор иимэ харюу хүлеэгээгүй тула: «Яахадаа?» — гэжэ тэрэ дороо асуужархиба.

— Һургуулидаородоггүй хүн манай нютагта үгы ха юм. Һургууляа дүүргээд лэ түрэл совхозһоо саагуур ябашахадамнай, эндэмнай хэн үлэжэ ажаллаха гээшэб даа. Үшөө Борис, Валя хэнтэн тиигэжэ шиидэнхэй, — гэжэ Виктор тоб байса харюусажархёо һэн.

— Зүб даа, зүб. Ямар туһаламжа хэрэгтэйб? — гэжэ директор сэдьхэлээ ханангяар толгойгоо дохисогоогоо бэлэй

Тэрэ гэһээр Виктор Мункуев хонин ажалда гараһан юм. Совхозой эрхим хонишон гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэһөө урид Виктор нилээд олон бэрхэшээлнүүдые дабажа, түгэс зоригтой, дүй дүршэлтэй болоһон байха. Эхэ хонидые харууһалхада, хурьгадые абаха үедэ, илангаяа хүшэр байгаа. Виктор хурьгадые тодожо абадаггүйшье һаа, хара эртүүр хонидойнгоо байра соо ошоод лэ байха. Теэд тэндэ хэн гараа хармаандаа хээд ябаха һэм даа! Олон хурьга абаад тулюурдажа байһан хурьгашанда туһалха, үбһэ, холисо тэжээл хэр зэргэ зүбөөр, гамтайгаар гаргашалагданаб гэжэ хараха, залуу хонишодто дүй дүршэлөө дамжуулха—эдэ бүгэдэмнай отарые даагшын уялгада ородогшье һаа, өөрынь сэдьхэлэй эрмэлзэл, оролдолго гээшэ бшуу.

Ажалдаа эрхим амжалта түйладаг болоһон, заршам журамаар һайн Виктор Мункуев хоёр жэлэй саана партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаһан юм. Тэрэ партийна суглаан дээрэ иигэжэ хэлээ һэн: «Коммунис партиин гэшүүндэ кандидадай нэрэ зэргые үнэн сэхэ ажалаараа харюулхаб». Коммунистнууд залуу нүхэртөө найдажа байһанаа мэдүүлээ бэлэй.

* * *

Коммунист Виктор Мункуевай даадаг эхэ хонидой отара Хяагтын совхозой дүрбэдэхи отделениин Дүрээн гэжэ нютагта байрладаг юм. Виктортэй хамта тэрэнэй һамган Галя, дүй дүршэлтэй хонишон Долгор Ванчикова, комсомол хүбүүн Доржи Цыдыпов гэгшэд ажаллана. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Совхозой дүрбэдэхи отделениие эрхилэгшэ Иван Данзанович Гунтупов хэдэн хүнүүдтэй хамта хүрэжэ ерээд, хонишодто иимэ үгэнүүдээр хандаба:

— Сайн байна. Социалис уялгын дүүргэлтые шалгажа ябасан даа. Уялгатнай—100-һаа 95 бэзэ?

— Тиимэ, тиимэ. Мүнөө дээрээ 100-һаа 85 хурьга тулжүүлжэ байнабди. Абаһан уялгаяа дүүргэхэ бэшэ аалди? — гээд Виктор нүхэд тээшээ эрьебэ.

— Дүүргэгдэхэл даа, — гэжэ Долгор Ванчикова бултанай түлөө харюусаба.

— Дабаанай саана үшөө нэгэ дабаан үлөөл гэгшэ һэмнайбди,—гээд, Виктор энеэбхилбэ. Үнэхөөрөөшье энэнь нэгэ гүнзэгы удхатай үгэнүүд. Зоригтой хүн хадаа нэгэ дабаае гаталаад лэ, нүгөөдэ дабаан өөдэ эрмэлзэдэг шуу. Наһаар залуушье һаа, Виктор Мункуев эгээл иимэ хүнүүдэй тоото оролсоно.

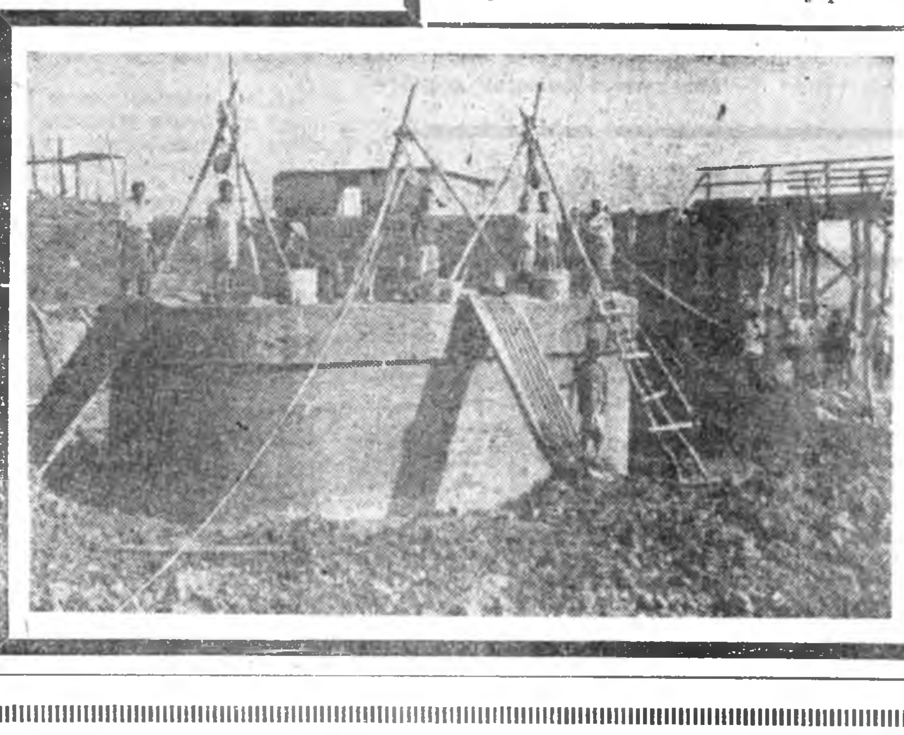
С. ОЧИРОВ.

Редакцида харюусана

„ЗАЛУУШУУЛАЙ ГОМДОЛ"

...гаршагтай багахан бэшэг ...газетын январиин 16-най ...ото толилогдоо һэн. Тэрэ бэ... ...соо Зэдын аймагай Дэрэстэй ...ай ажалшадай һуудал бай... ...ай хэрэглэмжэ муугаар хан... ...дана, эндэ хубсаһа, гутал за... ...рилха мастерской, парикма... ...ка мүнөө болотор үгы бай... ...гэжэ шүүмжэлэгдэһэн бай...

...Тэрэ бэшэг Зэдын аймагай Со... ...дай гүйсэдхэхэ комитедэй засе...дани дээрэ харагдаад, дурсагдаһан дутагдалнуудынь зүб гэжэ элирүүлэгдээ. Байгша ондо түмэр замай Зэдэ станциин ажалшадай тосхондо ажаһуудалай эрилтэ хангалгын комбинадай байшангай барилга эхилхэнь. Тэрэ комбинат Дэрэстэй тосхондо ажаһуугшадай хэрэглэмжэ хангажа байхаар хараалагдана. Тиихэдэ Дэрэстэйдэ ажалшадһаа элдэб янзын захил абажа байха комнато һаяар нээгдэхэнь» гэжэ аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Б. Жаргалов редакцида мэдээсэбэ.

БАНГЛАДЕШЭЙ Арадай Республика амгалан байдалтай болоод, оронойнгоо ажабайдалые һэргээн бодхоохын түлөө түргэн хэмжээ ябуулгануудые абана. Электро-дамжуулгын лининүүдые, харгы болон хүүргэнүүдые заһаха гээшэ шухала зорилгонуудайнь нэгэн болоно.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

Социалис туйлалтануудаа хамгаалан

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнам арадай социалис туйлалтануудые хамгаалан, ДРВ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүд дайшалхы бэлэдхэлээ улам дээшэлүүлнэ.

Вьетнамай Арадай армиин сэрэгшэд эзэрхэг түримхэйшүүлдэ шанга харюу үгэхөөр шиидэнхэй. США-гай үүдхэһэн агаарай дайнай жэлнүүдтэ Вьетнамай Демократическа Республикын сэрэгшэд американ 3.440 самолет буудажа унагаагаад, мүнөө үедэ дайшалхы мэргэжэлээ улам нарижуулжа байна.

Республикын хамгаалхы хүсэеэ бэхижүүлхын тула эршэтэ хүдэлмэриин ябуулжа байһан тухай мэдээсэлнүүд Виньлинь нютагһаа, Куангбинь, Тханьхоа, Нгеан провинцинуудһаа, мүн ДРВ-гэй бусад районуудһаа ороно.

«Нян зан» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, ДРВ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүд, арад зон американ эзэрхэг түримхэй сэрэгэй харата ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхөөр бэлэн.

Сальвадор Альендиин мэдүүлгэ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин революционно хүдэлөөндэ эсэргүү империализмын, хархис талын зэрлиг ябуулгануудые ажалшадай нэгэдэл, эдэбхи үүсхэл таһалдуулжа шадаха гэжэ Чилиин президент Сальвадор Альенде Педро-де-Вальдивия (Антофагаста провинци) нютагта дабһанай промышленностиин хүдэлмэришэдэй митинг дээрэ тэмдэглэбэ. Социально-экономическа хубилалтануудые хэхын тула арадай правительствын гаргаһан оролдолго орон доторхи хархис этэгээдүүдэй, тэдэниие дэмжэдэг харийн монополинуудай зүгһөө эрид эсэргүүсэлтэ үүсхэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Дабһанай промышленностиин байдал тухай тогтоходоо, һүүлэй жэлдэ, тэрэниие гүрэнэй мэдэлдэ абаһанай һүүлээр, хүдэлмэришэдэй үнэн шударгы ажалай ашаар, эдэбхи үүсхэлээр дабһа, минеральна үнэтэ түүхэй эд олзоборилго ехээр ургаа гэжэ С. Альенде хэлэбэ.

Пакистанда газарай реформо хэгдэхэнь

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Орон доторoo газарай реформо хэхэ тухай Пакистанай президент З. А. Бхутто соносхоо. Реформын ёһоор, 500 акрай орондо дээдэ захань 150 акр уһалагдадаг газар эдлэхэ болоно. Уһалагдадаггүй эдлүүриин газарай дээдэ хэмжээн 1000-һаа 300 акр хүрэтэр бага болгогдохонь. Шэнэ реформын ёһоор, ашаглагдаагүй байһан газарнууд гүрэнэй фонддо оруулагдажа, таряашадай дунда хубаарилагдан үгтэхэ юм.

Индира Ганди үгэ хэлэбэ

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин премьер-министр Индира Ганди һунгалтые угтуулан, орон соогууранаа аяншалжа байна.

Индиин океанай оршом соо амгалан тайбан байхыень Инди хүсэнэ гэжэ Дибругархда (Ассам штат) болоһон митинг дээрэ премьер-министр мэдүүлбэ. Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Советскэ Союзтай хэһэн хэлсээн хоёр ороной хоорондын харилсаа холбооe саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ, тус штадай бусад хото городуудта болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ Индира Ганди тэмдэглэбэ.

Оронойнгоо гадаадын политика тухай тогтон хэлэхэдээ, «Хүршэ оршодог Пакистанай хани ёһоной харилсаа холбоо тогтоохые Инди хододоо эрмэлзэжэ байдаг юм» гээд Индира Ганди тэмдэглэһэн байна.

«ЭЛИРХЭЙЛГЭНҮҮД» ЮУТЭБ?

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөндэ хабаададаг католик шажанай алба сахигша Филип Берриган түрүүтэй бүлэг хүнүүдые Пенсильвани штадай Гаррисберг хотодо сүүдлэжэ байгаа сүүдэй гэмнэлгын гол гэршэ тоотой, ФРБ-эй тагнуулай управлениин тагнуулшан Бойд Дуглас «элирхэйлгынгээ» түлөө 50 мянган доллар эриһэн байна. «Гаррисбергскын долоон хүниие» энээниие гэршэлнэ. Тусхайлхада, сүүдтэ «шухала хэрэгтэй материалнуудые бэлдэһэнэймни түлөө» уридшалан 5 мянган доллар, үлэгшэ 45 мянган долларыень сүүдэй эхилэмсээр түлэхые эриһэн, ФРБ-эй «Молли» гэжэ нюуса нэрэтэй тагнуулша Дугласай бэшэгые сүүдтэ үмэглэгшэд бариһан байна.

ФРБ-тэй Дугласай холбоо барисаатай байһыень дары мүрдэхэ эрилтэ үмэглэлгын түлөөлэгшэдэй табихадань, судья Д. Герман тэрэниие буруушаагаа.

Сүүдые эмхидхэгшэдэй һанамжын ёһоор Ф. Берриганай, тэрэнэй нүхэдэй гэмые «элишэлхэ» ёһотой гэжэ багсаагдаһан гэмнэлгын зарим гэршэнэр Дугласай тухиралгата үүргые элишэлээ.

Американ залуу сэрэгшэд дайлалдаха дурагүй

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Зүүн-Урда Азида США-гай хэжэ байгаа зэрлиг бүдүүлиг дайнда американ олон залуу сэрэгшэд хабаадаха дурагүй гэжэ пентагоной, США-гай Юстициин министерствын түлөөлэгшэд мэдэрхэ баатай болобо. 30 мянга тухай хүн Вьетнамда дайлалдаха дурагүй байһанаа мэдүүлжэ, армиһаа зугадаа гээд оборонын министрэй туһалагша генерал-майор Л. Бенейд сенадай юридическэ комиссида мэдээсээ.

Зүүн-Урда Ази ошохогүйе оролдон 20 мянга тухай американецууд армида алба хэхээ арсаа гэжэ юстициин министрэй туһалагша Р. Мардианай тус комиссида эльгээһэн бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Американ бомбардировщигууд Таиландда эшээлһээр

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Таиландда эшээлдэг американ «В-52» түхэлэй хүндэ бомбардировщигууд Урда Вьетнамай провинцинуудые мартын 2-то зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһон байна. Һүүлэй хоёр сүүдхын туршада американ авиаци Урда Вьетнамай газар нютагуудые агаарһаа 23 дахин добтолоо гэжэ ЮПИ агентствын Сайгондохи корреспондент тэмдэглэбэ.

США-гай сержантын мэдэрэлгэ

ТОКИО. (ТАСС). 1960—1963 онуудта Американ Холбоото Штадууд ядерна зэбсэг Японд асарһан байгаа гэжэ, США-гай ВВС-эй урдын сержант Эал. Хабберт мэдүүлбэ. Тэрэ үеэр американ сэрэгэй-транспортна авиациин «С-124» самоледуудта бортмеханигаар алба гэһэн Хабберт гэгшэ Маккордын авиабазаһаа (Вашингтон штат) ядерна зэбсэг Иокот, Мисав, Кадэн (Окинава) ба американ агаарай-сэрэгэй бусад баазануудта зөөжэ абаашаха 30 рейс хэһэн байгаа.

Хабберт ядерна зэбсэг бүтээн гаргалгые хорихын түлөө тэмсэлдэ хабаадахаяа мүнөө Японд ерээ.

Хооһон үгөөр халха хээд

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Дай «хизаарлаха», Урда Вьетнамһаа зэбсэгтэ хүсэнүүдээ гаргаха тухай хооһон яряагаар халха хээд, Зүүн-Урда Азиһаа «гараһан хэбэртэйгээр үлэхэ» политика США-гай правительство баримтална. Таиландые бүхы Индохитадта США-гай хэдэг сэрэгэй ябуулгын бааза болгохо гээд Пентагон али болохоор оролдоно гэжэ сенадай гадаадын хэрэгүүдэй комиссида тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд - консультантнууд Дж. Лоуэнстейн, Р. Мус гэгшэдэй хэһэн элидхэл дотор хэлэгдэнэ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин армиин һүүлшын подразделенинүүд хараалагдаһан болзорһоо 13 үдэрөөр урид Бангладешэй Арадай Республикаһаа гаража ошохо юм гэжэ «Нэшнл геральд» газетэ мэдээсэнэ. Бангладешэй арад зониие сүлөөлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэһэн Индиин армиин сэрэгшэдые үдэшэлгын парад мартын 12-то Бангладешэй ниислэл хото—Даккада болохо.

РАНГУН. (ТАСС). Бирмын арад Таряашадай үдэрые һаяхан тэмдэглэбэ. Энэнь Бирмын бүхы арад зоной һайндэр болоно. Юундэб гэхэдэ, улад зоной 85 процентнь ороной экономикын үндэһэ һуури болохо хүдөө ажахыда хүдэлдэг юм.

Социально-экономическа үндэһэн хубилалтануудай орон доторнь хэгдэһэнэй ашаар, феодалнуудай дарлалта мүлжэлтэдэ эсэс табигдаа. Эдлүүриин газарай гурбанай нэгэ хубинь бага газартай, газаргүй таряашадта үгтөө. Олон арбаад мянган таряашад газарай түлөө мүнгэ түлэхээ болижо, помещигүүдэй дарлалта мүлжэлтэһөө мултарһан байна. Үйлэдбэриин түхэлтэй кооперативууд хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол хүсэн болонхой.

ЛИМЭ. (ТАСС). Перугай правительствын бэелүүлжэ байгаа экономическа, финансын шэнэдхэлгэ хубилалтануудай ашаар промышленна үйлэдбэринь нилээд ургаа гэжэ национальна банкын президент Эмилио Баррето мэдүүлбэ. Хүн бүхэндэ хүртэсыень абажа харабал, продукци үйлэдбэрилгэнь бүхы дээрээ 6,8 процентээр нэмээ.

Мүрдэлгэ хюдалга буруушаана

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Хойто Ирландида Великобританиин ябуулжа байгаа мүрдэлгэ хюдалгын политикые буруушааһан ябуулганууд Холбоото Штадуудта үргэлжэлһөөр. Американ конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын комиссинуудай нэгэндэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Англиин сэрэгшэдые Ольстерһоо дары гаргаха эрилтэ табиһан тогтоолой проект бүлэг конгрессменүүд оруулба. Бүри Эдвард Кеннеди болон бусад зарим сенаторнууд иимэ тогтоолой проект урда тээнь сенадта оруулһан юм.

Эзэрхэг түримхэй ябуулганууд

БЕЙРУТ. (ТАСС). Израилиин сэрэгүүд хүршэ араб оронуудта — Сири ба Ливанда эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа мартын 1-нэй һүни һэргээбэ.

Хилэһээ 8—12 модоной зайда оршоһон хэдэн тосхонуудые Израилиин сэрэгэй самолёдууд зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоо. Сириин сэрэгшэдэй шанга сохилто хэхэдэнь, Израилиин ёлонууд бомбодохоёо болижо, тонилхо баатай болоо. Израилиин сэрэгүүд агаарһаа добтолхоһоо гадна, Голанска гүбээнүүдэй урдуурхи районуудые артиллереэр буудана.

Ливанай урда захын амгалан тайбан тосхонуудые мүн лэ буудаһан байна.

СИОНИСТНУУДАЙ ЗЭРЛИГ ААШАНУУДЫЕ БУРУУШААНА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Еврейнүүдые хамгаалха лиги» гэдэгтэ хабаатай фашис мунинхануудай гэмтэ ябуулгануудые эрид буруушаадагаа Нью-Йоркын түрүү бодолто еврейнүүдэй түлөөлэгшэд эндэ болоһон митинг дээрэ мэдүүлбэ.

«Хардалга мүрдэлгэ, заналта, бомбо тэһэлэлгэ, ООН-ой дэргэдэхи совет эмхи худар буудаһан ушар эдэ бүгэдэнь тэрэ лигиин мунинхануудай гэмтэ ябуулганууд болоно», — гэжэ фашизм ба расизмтай тэмсэхэ американ ассоциациин гүйсэдхэхэ секретарь А. Фридлэндер сугларагшадта хандан мэдүүлһэн байна. Энэ митинг тэрэнэй үүсхэлээр үнгэргэгдөө. «Еврейнүүдые хамгаалха лигидэ» орохоёо арсадаг еврейнүүдэй ехэ ехэ эмхинүүдэй эльгээһэн бэшэгые Фридлэндер уншаба.

Аялга

КОММУНИСТ, ДУУШАН, ЭСЭГЭ

ТЭРЭ ГЭҺЭНҺЭЭ хойшо гушаад жэл үнгэршөө. Ажалай хэрэгээр холын хүдөө нютаг ерэбэ гээшэб. Дайнай һүүлээрхи хүшэр үе һэн. Тиигэбэшье хүнүүд эршэ зоригтойгоор хүдэлжэ, ажахыгаа улам хурданаар хүгжөөжэ, хүл дээрэнь гаргажа байгаа.

Нэгэ үдэшэ клубта хүнүүд айхабтар олоор сугларба. Морин жаткаар таряа хадажа, молотилка өөдэ боолтонуудые шэрэжэ ябаһан бэреэд, һамгад, басагад, хонишод болон малшад хуу бии. Хүнүүдэй хөөрэлдэһөөр һуутар хилэн хүшэгэ хоёр тээшээ һолжорон задаржа, бүхэриг шамбай бэетэй, энеэбхилэд гэһэн урин зөөлэн харасатай, буряад тэрлигтэй хүн гаража ерээд, ёһотой буряадаар дохисогоон байжа амаршалба. Тэрэ дары альга ташалга наяршаба.

— Буряад дуунуудаа шагнажа жаргахамнай бшуу. Гоёор дуулаха гээшэнь, — гэжэ дууша артистые мэдэхэ хүнүүд баясаба.

Уданшьегүй буряад дуунай ирагуу гоё аялга сээжын оёорһоо долгисон ханхинажа, ямар тэрэ хадын хормой тулатар сууряатан зэдэлшэбэ. Хүнүүд гансата шэмээгүйхэн болоод, амяа даран шагнаха юм. Жэнхэни буряад дуунай аялга хүгжэм тэдэниие үлгыдэн бөөмэйлжэ, урма зориг түрүүлэн зэдэлшөөл даа, Бүри һаяхана эсэшэнхэй, һажахаһаа нааша һууһан таряашад, хонишод, һаалишад гансата хүсэ зориг оронхой, үшөө дахин дуулахыень гуйба. Дуунай айхабтар ехэ нүлөөлхы хүсэтэйе, хүмүжүүлхы үүргэтэйе эгээл тиихэдэ ойлгоол һэм. Дуу дуулахынгаа забһарта шог ёгто үгүүлэлнүүдые һөөл зохидхоноор, онсо өөрын маяг шэнжэтэйгээр хөөрэхэдэнь, хүнүүд баясан хүхилдэжэ, урма зоригтойнууд гэр гэртээ ошоо бэлэй.

Дайнай һүүлээрхи хүшэр жэлнүүдтэ ажалша; бэрхэ хүнүүдэй урма зоригые бадарүулжа, ажал хэрэгыень магтан дуулажа ябаһан хүмнай хэн байгааб?

РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй габьяата артист Николай Васильевич Таровые таниха-гүй хүн үсөөн ааб даа. Ямаршье ехэ бэлиг талаантай, хонгёо гоё хоолойтой хүн абаһаар лэ дуушан болодоггүй бшуу. Ёохор наадан, зугаа найр дээрэ дуулахадаа шадамаршье һаа, хүгжэмэй аялга дахасалдан, орёо хүшэр хухалга нугалбариинь халташье алдангүй, дуулажа һурахань нилээд бэрхэтэй гээшэ.

Мүн даа! Н. В. Таров абаһаар лэ дуушан болоогүй. Эрхүүгэй областиин Боохоной аймагай Хуурай-Үлеэ гэжэ нютагта үгытэй ядуу бүлэдэ түрэһэн хүбүүн балшар багаһаа һүбэлгэн ухаансар байһан юм. Хамтын ажахы байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһыень, Буряадай морин сэрэгэй дивизидэ байлсаһыень, тиигээд хүтэлбэрилхы тушаалда ябаһыень дурдаһанайшье үлүү гэжэ һанамаар Хэзээдэшье, хаанашье хадаа Николай Васильевич ёһотой коммунистын, имагтал партийна хүтэлбэрилэгшын үльгэр жэшээ харуулһан байха. Энэниинь хүнүүд һайн мэдэхэ.

Хайшан гэжэ бэлигтэй артист, дуушан болоһон бэ? Энэнь тон шухала, һонирхолтой бшуу.

Гушаад онуудта Улаан-Үдэдэ анха түрүүшын хүгжэмтэ-драмын бүлгэм байгуулагдаа бэлэй. Тэрэ бүлгэмдэ Г. Ц. Цыденжапов, М. Б. Шамбуева, Б. В. Башкуев, Н. В. Таров болон бусад оролсоод, бэлиг шадабаряа туршажа захалһан юм. Совет засагые һайшааһан, шэнэ байдалые магтаһан тэрэ үеын дуунуудые уянгатуулан дуулахаһаа гадна, нэгэ акттай зүжэгүүдэй гол рольнуудта наадажа, хүн зониие баясуулдаг байгаа.

1940 ондо Буряадай искусствын декада Москвада болохоор хараалагдажа, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ захалба. Энэ үедэ Н. В. Таров Захааминай аймгүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһанаа дуудуулаад, Буряадай хүгжэмтэ-драмын театрта хүдэлжэ эхилээ һэн. Москваһаа бэлигтэй бэрхэ хүгжэмшэд, хатаршан, режиссер ерэжэ, тэдэнэй ударидалга доро хүдэлхэдэнь урматай байһан, бэлиг шадабаридань һураһан юм. Николай Васильевич буряад арадайнгаа урданайнь ажаһуудал, ёһо заншал, шэнжэ түхэл гэхэ мэтые һайса мэдэхэ һэн тула «Энхэ-Булад баатар», «Баяр» гэжэ зүжэгүүдые бэлдэлсэһэн. Гэхэтэй хамта, буряад арадай дуунуудые ирагуу гоёор гүйсэдхэдэг бэлэй.

Хэнэйшье мэдэһээр, декада яһала амжалтатайгаар үнгэржэ, удхаараа социалис, түхэл маягаараа национальна хүсэд хүгжэнги искусстватай боложо ябаһыемнай тодоор гэршэлээ бэлэй. Зүжэгүүдэй рольнуудта эрхим һайнаар наадаһанайнь, мүн жэнхэни буряад дуунуудые гүйсэдхэхэдөө, аргагүй бэрхэ байһанайнь түлөө «Ажалай Улаан Тугай» орденоор шагнаад, РСФСР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэтэй болгоһон.

Декадын һүүлээр бүришье урматайгаар хүдэлжэ, буряад искусствые һалбаран хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюулһан юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлөө. Хүгжэмтэ-драмын театрай бүлэгтэ оролсоод гү, али хэды артистнартай хамтараад, Буряадайнгаа нютагуудаар һайса ябаһан, сэрэгэй часть болон госпитальнуудта ошожо концерт харуулалсаһан, сэрэгшэдые баясуулһан, урма зоригыень бадаруулһан байна. Мүнөө гэртэнь ошоод, хэды олон грамотануудыень яаралгүйхэн уншаа һаа, буряад дуушанда хүн зоной дуратай байһые, мэдээжэ артистын бэлиг шадабариие үндэрөөр сэгнэдэгые абаһаар лэ ойлгохоор даа.

Дайнай һүүлээр Николай Васильевич Гүрэнэй Буряадай филармонидо хүдэлөө. Буряад арадай дуунуудые улам саашадань хүгжөөжэ, залуушуулай һонирхомо шэнэ дуунуудые найруулдаг, ирагуу гоёор дууладаг байһан. Дуун бүхэнииинь үе сагай эрилтэдэ хүсэд харюусахаһаа гадна, парти болон правительствын баталһан шиидхэбэринүүдые саг болзорһоонь урид дүүргэхые уряалдаг һэн.

Хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө урин налгай, шог ёгто үгүүлэлнүүдээ заабол хэрэглэгшэ бэлэй. Тиихэдэнь хүнүүд гэдэһээ тэбэрин байжа энеэлдэхэ, үшөө хөөрэхыень гуйжа һалахагүй даа. Сэхыень хэлэхэдэ, Н. В. Таровай концерт хүн зониие ехээр баясуулдаг байһан шуу. Наһатайшаг хүнүүд концертын һүүлээр тэрэниие гэртээ урижа сагаалуулдаг, хуушанай буряад дуунуудые дуулахыень ехэтэ гуйдаг байгаа. Дуушан нэгэтэшье арсаагүй. Жэнхэни буряад аялга сээжын гүнзэгыһөө зэдэлүүлхэдэнь уяран шагнажа, нюдэнэйнгөө нёлбоһо нюуса далдаар аршаха ушаршье тохёолдоо. Игэжэ ябахадаа хүндэлүүлхэ, ямбалуулха гэһэн зорилго табяагүй. Харин үльгэршэ-түүхэшэ үбгэд, хүгшэдэй юрөөл зугаае хадуун абажа, репертуараа шэнэлэн баяжуулхые оролдодог байгаа бшуу.

Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багта Николай Васильевич Таровта дала наһан гүйсэхэ байгаа. Гэбэшье тэрэнэй дуунууд, хонгёо гоё хоолойнь мүнөөшье болотор зэдэлһээр, урма зориг бадаруулһаар зандаа һанагдана. Зүб даа. Арадай оёоргүй гүнзэгы баялиг соо-һоо мундалэн гараһан, бэлигтэй дуушанай сээжын һудалаар зэдэлэн ханхинаһан дуунууд хэзээдэшье мартагдадаггүй бшуу.

Николай Васильевич гансашье бэлигтэй дуушан, артист байһан бэшэ, мүн энэрхы дулаан сэдьхэлтэй эсэгэ, хани нүхэр байһан юм. Үхибүүдынь эхэ эсэгэ хоёройнгоо замаар ябажа, ажабайдалай зүб харгыда гаранхай. Геннадий хүбүүниинь партиин гэшүүн, майор, мүнөө сэрэгэй академидэ заочноор һуралсана. Эра гэжэ басаганиинь мүн баһа партиин гэшүүн, мүнөө Петрозаводск (Карелиин АССР) хотын телевидениидэ режиссероор хүдэлнэ. Эгээ бага Людмила басаганиинь Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводто хүдэлдэг, эжытэйгээ хамта байдаг юм.

Бэлигтэй дуушанай, ёһотой коммунистын, энэрхы дулаан сэдьхэлтэй эсэгын дүлэтэ һаруул ажабайдал хүн зониие хододоо зоригжуулжа, залуу үетэнэй дууряан абаха үльгэр жэшээ боложо байхань мэдээжэ.

С. ЕРБАНОВА.
КПСС-эй гэшүүн, РСФСР-эй тусхайта пенсионер.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Бэлигтэй артист тухай хөөрөөн.
- *Мэдээжэ поэдэй нютагта түрэһэн шүлэгүүд.*
- Шог ёгто мүрнүүд, арадай аман үгэһөө.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮД

Буряадай литература болон искусствын һайндэр һаяхан Загарайн аймагта боложо үнгэрөө һэн. Уран зохёолшод Ц. Галсанов, Ч. Цыдендамбаев, Н. Дамдинов, Д. Эрдынеев, М. Самбуев, Вл. Липатов гэгшэд табан үдэрэй туршада энэ нютагай тосхон ажахынуудаар ябажа, уншагшадтай уулзаһан байна.

Буряадай мэдээжэ поэт Цэдэн Галсанов Загарайн аймагай Элхи нютагта түрэһэн юм. Мүнөөһайндэрэй үедэ түрэһэн газар дайдаараа ябахадаа, уншагшадтана уулзахадаа, шэнэ шүлэгүүдэй мүрнүүдые шэбшэжэ эхилээ.

Загарайда түрэһэн хэдэн шүлэгыень уншагшадай анхаралда табинабди.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

УРАН ҮГЫН АРДАГ

Уран үгын Ардаг минии.
Уяндаал бүүхэн байгаарайш,—
Үнэхөөр уран юм һаа, мэнэ
Үүрһээн үүрһээн турьяарайш.
Үльгэр дуунай хэер, — гээд
Үргэлжэ солыеш магтадаг,—
Үнэхөөр тиимэ болоо һаа, теэд
Үгсүүлэн харайлгыш, минии
Ардаг.

Загарай, Хори, Хэжэнгээр
Жороо табилуулаад ерэе,
Хяагта, Зэдэ, Сэлэнгээр
Хатар һорюулаад үзэе.
Сэргэдээ байхадаа
сэмсэгэрхэн аад,
Сэнхирхэн дабаандаа
ямархан аабш?
Сэнгэлсээд ерэе даа,
хужарлаад,—
Сэлеэндэм юун гээд
сэгнэгшэ ааб?

***

Далан дээрэһээ далитай
Дааян дуута Ардаг минии
Дабаан өөдөө дабасатай
Дабхибал гээшэ үдэр-һүни.
Элхнии голой ута рууһь лэ
Эсхэн, эсэнгүй гарахадань,
Эжэл, түрэл гаралнуудни
Ингэжэ хэлэбэ Ардагтам:
— Түрэл үгын Ардагмнай,
Түүрээн ерэһэн үгэнүүдшни
Мүшэн, һара наранай,
Мүрэн далайн үзэгүүд лэ.
Энэ харана гүш?
Мүрнүүдшни —
Эгсэ хэмнэһэн шүлэгүүдшни —
Элһэн дээрэ элихэн лэ,
Саһан дээрэ сараахан лэ;
Харгын дардамда сагаан,
Хадын дабаанда улаан,
Хариин дайсадта хара,
Дарниин утаанда шара,
Ургалааша хүндөө дуун,
Унааша хүнүүдтээ зориг,
Улад олондо — уряал
Боложо байһан байнал лэ.
Болбосоржол ерэбэл лэ.
Үшөө тиигээд, хурсадажа,
Үүрһээн — үүрһээн хурдадажа,
Балтиин далайн байбан,
Хара далайн хайр,
Сагаан далайн шаазан,
Байгал далайн найр,
Хүхэ замбуулинай һалхин,
Хүлхэ океанай долгин
Болохо гэжэ этигэнэбди,
Болоһой гэжэ үреэнэбди!
Уран үгын Ардагмнай
Уяндаал бүүхэн байгаарайш!

ХИЛЭЭМЭ-ДАБҺАНАЙ ТӨӨЛЗИ

Халуун улаан каравай
Хадаг дээрэ барплай:
Ород пеэшэнэй утаагаар,
Омог Бэрээнэй хадалгаар
Ууралтаба.

Хажуудань — аягатай арзань;
Хабхагтай дабһань... Халаашань
Шэмээшэг гараар элдүүлһэн,
Шэмтүүри хүлһөөр эдьхүүлһэи
Хангалтаба.

Наранай хэшэг—хилээмэнэй
Налхинь Элхинем үгсэлсөө,
Гуурһаараа хададаг
шүлэгүүдэйм
Гунан удхыень үргэлсөө,
Гурьба угалзынь шэмэлсээ.

Хилээмэ-дабһанай төөлэйнь
Хангалтама, ууралтама
амтыень
Нүхэдтээ буляалданам.

ЭЛХИИН БУЛАГУУД

Булагай уһые толидли
гэлсэнэбди,
Булар толи теэд сэнтэдэг лэ
ха юм. —
Харин Элхиимни
хара мянган булагууд
Хабхар һүниин одо мүшэд
мэтэл.
Газарай гүнһөө бурьялхыень
үзэнэбди;
Галабай зүрхэнһөө һайладаг
ха юм...—
Эдээн шэнгн,
Элхиимни ураг тарагууд
Эдирхүү,
шудэрхүү,
сэбэр,
сэхэл!

Түмэн булагуудни —
түрэл урагуудни,
Түр зуурашье таанадтаа
айлшалнам.
Элхи-нуурай эхн табиһан
булагуудни,
Эмээлтэл мориёо дахинаа
тамалнам!
Урашуул, хүгжэмшэд
аршаанииеш амталжа,
Уян зүрхэнүүдээ гэрэлдэшни
дүрэнэ.
Үетэн, түрүүтэн
хүнүүдээршни уулзажа,
Үшөө гүнзэгы бэлиг бүтээл
түрэнэ.
Харин би хахасажа таанартай
яданам,
Харьялаа булагуудтаа бүри
ехээр нялданам.
Инбэ ябашье, хариха хэрэг
бии,—
Элхиһээ ондоо нютагууд гэжэ
бии.
Хари газар ошожо,
шүлэгүүдээ уншахам,
Хара мянган булагуудыеш
тэрээгүүр магтахам.
Элхиимни булагуудай эрдэни
бай
Элдин дэлхэйгээр
суурхажа,
дуурхажа
байг!

Загарай—Элхи—Улаан-Үдэ.

Залуу уран зурааша

Сергей Клемашевай дэбтэрһээ

Ерэхэ гү, үгы гү?.. Ерэбэ!..

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедэй буряад таһагта «Залуу наһан» гэжэ литературна бүлгэм хүдэлдэг. Энэ бүлгэмые доцент Д-Н. Д. Доржиев хүтэлбэрилнэ. Эхилэн бэшэгшэд саг үргэлжэ сугларааад, шүлэг болон рассказуудаа зүбшэн хэлсэдэг, аша туһатай зүбшэл заабари абадаг гээшэ.

Бүри һаяхана эндэ Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Ч. Цыдендамбаев ерэжэ, һонирхолтой хөөрэлдөө хээ.

Зохёохы ажал тухайдаа тобшохоноор хөөрэхэдэнь, студентнэр ехэтэ һонирхон шагнаа. Тиин «Банзарай хүбүүн Доржо», «Түрэл нютагһаа холо» гэжэ романуудаа хайшан гэжэ бэшэһэниинь,баримтануудые тон шадамараар хэрэглэһэниинь илангаяа һонирхолтой. Гадна шүлэгүүд тухайгаа хөөрэһэн байна.

Һүүлээрнь уран зохёолшо шүлэгүүдээ уншажа. студентнэрые ехэтэ баясуулаа.

Г. БАЗАРЖАПОВА,
багшанарай институдай студентка.

Гунга ЧИМИТ…

ХАРА ХИРЭЭГ… ХААГАЛААН

Басни

Хаанаб даа нэгэ холын
Хада үндэр хабсагайгаа…
Хара Хирээ хаагалжа,
Хамаагүй ниидэн ябаба…
Талааниинь гэнтэ болох…
Талын тэрэ Хирээ
Харсага, Бүргэд гэһэн…
Хамта һуужа эдеэлбэ ха…
Хабсагай үндэр байратай…
Хан гарбалта шубууд
Хара Хирээе харшалан…
Хажуудаа дүмэжэ һуул…
Зорнгжоһон мүнөөхи Х…
Зоргоороо бүри оробо.
Хожомынь хүмэг мунда…
Ходо эрьелдэдэг болобо,
Удаань Хирээ таладаа
Уулзаад шубуун бүхэнд…
— Бүргэдые «ши» гэһэ…
Бүри зааханш уурлаагүй…
Гэжэ олзуурхан хэлэжэ,
Гэдэгэр юумэ ябаа һэн.

***

Хүдхэ нэтэрүү иимэ хи…
Хүнүүдэйш дунда ушар…
зар…
Һайрхажа хүндэ хэлэх…
Һайе зондо хээгүй хада…
Хэнтэнб даа нэгэтэ ху…
мүргэлдүү…
Хэнинешьеб нэгэ тэз…
гэжэ хэ…
Олдошогүй габьяа гарг…
мэт…
Олондо һабижа ябадагы…
жарг…

ПРАВДА БУРЯТ…

Нэгэдэхи хуудаһанда … обкомдо, Буряадай АС… Министрнүүдэй Совет… магайнгаа түбые болб… хэлтэй болгохо ба культ… дээшэлүүлхэ талаар … тосхоной ажалшадай … уялганууд. СССР-эй бай… даһаар 50 жэлэй ойдо. … озерскһоо В. Озеровой … портаж. ТАСС-ай һүүл… нинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда, … публикын промышленна… бэриин хүгжэлтэ» гэһэн … эй обкомой секретарь … Продайводагай статья.

Гурбадахи хуудаһ… «Д. Банзаров—түүхэ … лэгшэ». Эрдэмтын 150 … ойдо зорюулһан П. Ха… статья. «Загаһашадай … үдэрнүүд» гэһэн И. … вай фоторепортаж. Хи… нахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанд… ботний огонек».

ЭНХИР ЭКРАН

«ОРБИТЫН» ПРОГРА…

13.00 — Дамжуулгы… рамма. 13.05 — Һүүлэй … 13.15 — Үхибүүдтэ … фильмнүүд харуулагдах… — «Хүгжэмэй киоск». 1… «Экономико-математичес… га ба тоололгын техник… лэһэнэй үндэһөөр арадай… хые хүтэлбэрилгые нар… асуудалнууд». 14.45—… уулзалганууд» гэһэн И. … сай опереттэ. Хүгжэмт… диин Ленинградска теат… жэг.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУ…

16.15 — «Советский … гэжэ киножурнал. 16.1… дэм—үйлэдбэридэ» — … тальна фильм. 16.25 — … кэ уулзалганууд» гэһэн … гэй үргэлжэлэл. 17.45 … хоорондын панорама. 1… Эфиртэ — «Молодость»… ка, парни!» гэһэн дам… 20.30 — Телевидениин … ска студиин программа. … — Һүүлэй һонинууд. 21… «Ая ганга». Субботын … турно-хүгжэмтэ програ…

«ОРБИТЫН ПРОГРА…

23.15 — Дуу-хүгжэм… рия» ансамблиин концер… — «Время» гэжэ инфор… но программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА…

13.30—Уран һайхан… рейка» гэжэ фильм. 2… Концерт.

САГАЙ УЛААРИ…

Мүнөөдэр республи… үүлэтэйшэг байха, шииг… орохогүй. Баруун хой… кундын 3—7 метр хү… һалхилха. Хяагтын, Му… бэрэй, Бэшүүрэй ай… 1 градус дулааһаа 4 … хүрэтэр хүйтэн байха … аймагуудта 3—8 граду… болохо. Улаан-Үдэдэ … 21—23, үдэртөө 4—6 … хүйтэн болохо.

Мартын 5-һаа март… лотор республика … үүлэтэй байха, мартын 6 … һан багаханаар орохо … леэгдэнэ. Баруун тээһэ… дын 3—7 метр, март… 7—12 метр хүсэтэй … бууха. Һүниндөө 18—23, … аймагуудта—23-28, … 4—9 градус хүйтэн бол…

ХУҺАНАЙ ХҮБҮҮН ТИРБААНХА

ОНТОХОН

Урайни урда сагта хүйтэн хара далайн хойто эрьедэ сагаан толгойто Хуһан үбгэн Тирбаанха гэжэ найма наһатай хүбүүнтэеэ ажаһуудаг байгаа һэн ха.

Тэдэнэр ой тайгаар агнуури хэжэ, ан гүрөөл барижа, ами хоолойгоо тэжээдэг бэлэй.

Уданшьегүй Хуһан эсэгэнь наһа бараба. Энэ үедэ Ангарай эзэнһээ аба хайдагта хабаадалсаха гэжэ уряал ерэбэл даа. Тирбаанха хүбүүн бодолгото болон һуутараа:

— Байза, өөрөө ошоо хада яаха юм?—гэжэ шэбшэнэ.

Абгатаяа зүбшэлдэһэнэй һүүлдэ холын замда мордожо, ошо ошоһоор ошобо ха. Уданшьегүй Ангарай баруун эрьедэ хүрэжэ ерэбэ. Аба хайдаг эхилжэ, ангуушад шаг шууяа табилдан, долоон гүрөөһэ тойронхой байба ха.

Айлшан хүбүүншье өөрынгөө һуури эзэлбэ. Үргээлгэн дахин захалба, хүнүүд хашхаралданад. Айшаһан ангууд Тирбаанха тээшэ сэхэ гүйлдэн ерэбэ.

Шанга шираг бэетэй залуу ангуушан номоёо татан угтахаар бэлэн. Харин тэдэнь дүтэкэнэ гүйлдэжэ ерээд, зог татан, хүнэй хэлээр ингэжэ гуйба:

— Хүбүүн, манние хайрлажа, ами наһыемнай абарыш даа.

Гайхаһан Тирбаанха хажуу тээшээ алхалжархина. Тиин долоон гүрөөһэн нюдэ сабшаха зуура хажуугаарнь гүйлдэжэ, нюдэнэй далда орошобо. Аба хайдагта ерэһэн зон энээндэнь ехээр хороо бусалжа: «Манай хүреэлжэ абаһан ангуудые яахадаа табибаш»,—гэжэ энгэрдэхэһээ нааша аашалалдаба.

Тирбаанха аргаяа һалажа ерэхэдээ, морин дээрээ һүрэжэ гараад, гүрөөһэдые намнан хүсэжэ, шагаан харбахадаа долоон гүрөөһэдые бултыень унагаажархиба Ангуушад олзоёо үргэлөөд, ноён эзэндээ ан-бун бусабад. Тирбаанхые Ангарай эзэн хүндэлхын ехээр хүндэлбэ.

Айлшан хүбүүн тэндэхи айлай гурбан эгэшэ дүүнэртэй танилсаад, дүүгээрнь һамга хэхэ гэжэ шиндэбэ. Тиин энээн тухай басаганайнь аба, эжы мэдэжэ, эрид хатуугаар арсажархёо бэлэй. Гэбэшье хоёр залуу инагууд хулгайгаар тэрьедэхэ гэлдэн, харанхы һүни мориндоо һуугаад, Ангара мүрэниие тамаруулжа гараба.

Зүүн эрье дээрэ гарахадань үүр хираалжа, хойнонь олон гэгшын сэрэг ой модоной забһараар харагдаба. Эгээ хүсэтэй мэргэн сэрэгшэдынь һаадаг номоёо татажа, зугадагшадые харбажа оробо.

Тирбаанха хүбүүн моринһоо буужа:

— Ай, баарһад!,—гэжэ хамар дорохоноо гүбэрбэ. Юуб гэхэдэ, сэрэгшэдэй харбаһан һомонууд мүрэнэй дунда арай хүрэнэ хэбэртэй. Морин дээрэһээ шамдангүй буужа, залуу баатар эгээ ута һомонойнгоо һүүлдэ тамхи хабшуулан, номоёо табижархиба. Ялалзама ута һомонь ханхинама дуутайгаар үргэн мүрэниие хүндэлэн гаража, бүдүүн модые сүмэ сохин тогтошоо бэлэй.

Сэрэгшэд айһандаа хоёр тээшээ халба һүрэн унаба гэхэ.

Тирбаанха морин дээрээ гараад, саашаа дабшуулна. Модо сүмэ сохиһон һомо харахадаа:

— Энэ хүниие диилэхэ шадал манда үгы,—гэлдэн сэрэгшэд гэдэргээ бусаба.

***

Жэл үнгэрбэ: Тирбаанха залуу һамгатаяа амгалан жаргажа ажаһууна.

Тиин урданай ёһоор хадамуудаа эрьехэ сагай ерэхэдэ, һамганиинь хүхөөр үхибүүтэеэ аба, эжыдээ гурбан хоногоор айлшалба.

Гурбаншье хоног үнгэрбэ. «Энэл юумэ буруутаа»,—гэжэ Тирбаанха сэдьхэлээрээ таагаад, хадамууд тээшээ мориёо ташуурдан табюулба.

Хүрэ хүрэһөөр ерэхэдэнь, һамганайнь аба, эжын газаа хон-жэн. Гансал Тирбаанхын һамганай ерэһэн морин хорёо cooһoo эзэеэ таняад ехээр инсагаалба. Хоёр эгэшэнэрынь абяагүйхэн гэртээ һууба ха. Залуу баатар мэндэеэ хэлсээд, эгээ шухала хэрэг тухайгаа асууба:

— Зай, эгэшэнэрни. минии һамган, танай дүү хаана гээшэб?»

Басагад бүришье уруу дуруу болон:

Хайрата ехэ нүхэрнай,
Шинии һамган, манай дүү
Туруута мориной хатаржа
хүрэхэгүй,
Тураг шубуунай ниидэжэ
хүрэхэгүй
Холын холо газарта
нюулгаатай!,—

гэжэ харюусаба.—Харин эжы, аба хоёрнай, таниие ерэжэ ябана гэжэ дуулаад. сэрэгээ суглуулхаяа ошоо. Мүнөө ерэхэ болоо ёһотой.

Тэрэ үедэ газаа олон зоной шууяха дуулдажа: «Эй, Тирбаанха, гара наашаа».—гэжэ хэншьеб даа оог табиба.

Хүрьгэн хүбүүнэй газаа гарахатай хамта, гурбан зуун сэрэгшэд номо һаадагаа зэһэбэ. Тирбаанха өөрынгөө номо бэлэдхэжэ: «Нэгэ харбахадаа, зуун хүнөөр дэбисхэр хэхэб, хоёрдохиёо харбахадаа, зуун хүнөөр дэрэ хэхэб, гурбадахяа — зуун хүниие дээрээ татажа унахаб», — гэбэ. Сухигар сагаан болошоһон хадамынь: «Харбагты», — гэжэ сэрэгтээ захираад. татаһан номоёо табижархиба. Гэбэшье Тирбаанха үрдижэ, тэрэ дары зуун хүн доогуурнь мухаришаба. Үлэһэн сэрэгшэд ами голоо абаржа, иишэ тиишээ, ухаа мэдээ алдан бутарбад. Айхын ехээр айжа. шэшэрэн һалганажа байһан хадам эсэгээ барижа: «Бага басаганшни, минии һамган хаанаб?», — гэжэ шэрүүн хоолойгоор залуу баатар асууба.

Һамганайнгаа хүйтэн нүхэн соо хаалтатай байһыень мэдэжэ, уур сухалаа бусалан, долоон мориной арһа хиилэн холбожо, ута гэгшын бүһэ болгожо оруулаад, инаг ханияа сүлөөлбэ.

Хоёр залуушуул уулзахадаа, баярлахын ехээр баярлажа, далан хониной мяха шанажа, долоон үдэр айл нугаяа найрлуулһан юм гэлсэхэ.

С БАБУШКИН.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ…

Н-01353. Заказ №